

MCMXXVI

23318

ILIJA DESPOT

KIDANJE

NOVE PJESME

ZAGREB 1926.

REDOVNO IZDANJE „MATICE HRVATSKE“ ZA GODINU 1924.

MOGO SAM I JA SAZIDATI KULU
NA VISOKOJ NEKAKOJ GORI,
ZATVORIT SE U NJU I POZDRAVLJAT SUNCE
O JUTRU I PLAMENOJ ZORI...
ISPIJATI PEAN MLADOSTI I NOKTOM
ZAPARAT PO VOŠTANOJ PLOČI:
„LJUB'TE SE - LJUDI - - -" I - - - TAKO
MRENAMA ZASTIRAT OČI.

MOGO SAM I JA UŽARENO GVOŽDJE
O ČELJUSTI ZVIJEROVSKE SVIJAT,
POSAKUPIT PREDJU, ŠTO SVILOM SE ZOVE,
I VARKOM SE SITIT, OPIJAT...
PROGLASIT SE DIVOM, U KOME JE SNAGA,
ŠTO TIGRE I VUKOVE SVLADA...
MOGO SAM I JA - - - AL TO SU SVE VODE
DNO MRTVOGA ŠTO TEKU GRADA.

MOJ GRAD NIJE MRTAV! U NJEMU JE PLAMEN!
AL NE SUKLJA KROZ DIM IL KROZ ZANOS SLIJEP;
JA NE MOGU REĆI DRVU DA JE KAMEN,
ILI VIJEKU GLUPOM DA MU CIK JE LIJEP...
JA SAM ODJEK SAMO PJEVANOG ZNAMENJA,
GDJE NE ČUJEŠ NIKAD LAŽAN KOJI ZVUK;
I KAD PJEVAM, PIŠEM KNJIGU OTKRIVENJA,
AL NE ZA TAJ NEGO ZA MOJ NOVI PUK!

... MOGO SAM I JA VINUTI SE ATU
NA NEKAKVA SUNČANA KRILA,
MILOVAT MU GRIVU PO SNAŽNOME VRATU...
AL KAKVA BI LJUBAV TA BILA!
O BJEŽITE, SJENI ISPRAZNE I TAŠTE!
MOJ JE OTAC NEMIR, MAJKA MI JE BUNA;
JA DOLAZIM S VJETROM, KOJI ZRAČI MAŠTE,
I RAZGONI PELUD LAŽNIH MILIJUNA.

PJESNIK.

Ne, nisam susto! Još iz oka moga
Praminja rosa i probija krv.
Na brdu onom, što potresa Boga
Ja jošte stojim, dok svjetina mnoga
Ide i pada u pepeo, u strv.

Ne, nisam susto. Umorna mi noga
Na pridušen se ukočila krik.
— K'o prorok, što je u dnu hrama svoga
Nazrijeo nešto teška, proročkoga,
Pa gazi časom svoj vlastiti lik.

Ne, nisam susto! U žilama mojim
Baš ista krv se poradja i teče —
K'o onda kad mi Oluj prvom reče:
Da živeć mrijem i mrijuć postojim.

Ja jošte uvijek — sam
Razbijam pečat i Boga i ljudi!
Iz prikovanih al sve jačih grudi
Otvaram svijetu hram,
Koj' Bog ni Djavo otvorit ne žudi! — — —

Kroz prigušeni krik i stijenje pusto
Cijedi se znoj i pokleca noga . . .
Al ja sam jošte onaj što je usto:
Da nove stvara i ljude i Boga!

PONORI

PONORI.

1.

Nije me rodila mati, što radja munje i blijesak,
Ali sam došo kroz oluj jesenskog nekoga jutra,
I gledo kako se bori listak, travka i trijesak,
I spozno kako je uvijek jednako — Danas i Sutra.
Život je zarodak laži; u zlu mu korjen i grana;
Dušu je svezala kreljut; ponoć joj pozdravlje dana.
— I ti još čekaš da se gologlav radujem kapi,
Ljubeći medalje tvoje i da sa nekakva brijega
Poskočim, sretan što ipak zarez sam na tvojoj mapi,
Crvljiva utrobo zemlje i Svega!

Tisuće stabla u gori, tisuće sivih kamena,
Što strše hridinam svojim kroz pruće hladnih vijekova —
Bune se vječno i bježe od tvojih sumrtvih sjena,
Jer znaju da trošno sjeme trošnih i daje plodova.
Tisuće čekića nijemih, što ipak jek im se čuje,
Prot tebi vapaje dižu, prot tebi prostorjem huje...
— A ti bi htjela i hoćeš, te onaj kome si dala
Oči, da tamninu vide, usne, da otrova piju
Poklekne pred tobom grešnom i da te obaspe hvalam,
Bešćutna daščaro svega i sviju!

Šaraš mi nekakva slova vječite priče i bajke
O zvijezdi nekoj i sreći, o plodu edenske grane;
Ne znaš da nisam više na krilu nesretne majke...
Druge i jače mi treba danas i priče i hrane!
Znadem što može da dade kamen i drvo i daska;
Razumjem tlačene glase kad suhar na ledu praska.
— I ti još čekaš i zoveš da ti se poklonim smijerno
Krilu, što pupove truje, priči, što djetiće plaši,
I da se uz tebe vijem odano, ljupko i vijerno,
Brbljava papigo domova naših!

Hujite, vjetrovi moji, hujite nikad k'o sada,
Jezičac razbitog zvona neka se u pepeo strpa!
Ni mrtav ne ću da udjem u špilju lažnoga grada;
Što će mi sulude priče, što će mi na oku krpa!
Neka se utrne plamen, koj' nije podao žara;
On se je žego, da pari, al ne da i svijetlo stvara! —
Hujite, vjetrovi moji, bušite pokrov mi kapi,
Koju su na suncu šili orkani leda i snijega;
Ja nisam ostati mogo ni zarez na tvojoj mapi,
Crvljiva utrobo zemlje i Svega!

2.

Otupi razum moj, iščupaj srce moje,
Ako si ikad bila, ako ćeš ikad biti,
Majko bogova i ljudi!
Razori hrame ove, što čekaju i stoje
K'o suhe strši gole, k'o šuplji čunjci viti:
Da sukaju sve tanje i prekinute niti — —
Srž lažnu ljudskih grudi!

Obori trošno drvlje svih dolina, što čuče
Pri utihanoj zemlji, na stogu od gnjiloće,
I lupni nogom snažnom:
Neka se ljudi mole drugom Bogu i uče
Druge knjige i bolje, bez krvi i suza — što će
Pisane biti i reći: proklet, neka je proklet
Ko vjeruje duhu lažnom!

Promijeni korak svijeta, jer sve što krokom kroči
Prot tebi psovku diže i na te prstom smjera
I tebe vječno huli...
Iskopaj sama sebi srce, dušu i oči,
Ne bi li vidjela bolje kako se u kalež toči
Krv milijuna trulih!

Ako si ikad bila, ako ćeš ikad biti,
Majko bogova i ljudi,
Javi se, dodji, zažmiri. Omjeri nemire naše;

Pogledaj prćiju svijeta, koju nam za milost daše —
Kad htješe da zora nam rudi.

Tu su Kain i Juda i Pilat i Irud i Djavo,
Tu je gomila bijesna, bešćutna, krvna i gluha,
— I jošte mnogo trula;
Tu je i babilonska kula.

Isusi s' Golgota svojih gledaju u nebo plavo,
Umiru, vjerujuć uvijek u carstvo božjega duha...
Siti smo tajnih znamenja, gladni smo Istine kruha!
— Jesu li i tom krivi čovječji iskonski grijesi:
Obori grijehe i ljude, majko bogova, gdje si!

Gdje si, o gdje si! Zar ne ćeš baš doći
Nikada k nama, što bježimo bijegom
Beskrajne tuge...
Kroz mračne dneve i kroz mračne noći —
Što kupimo se, da pod novim stijegom
Vijekove svijeta ubijamo duge!

Il zar ćeš se narugat, ako si ikad bila,
Ako ćeš ikad biti, da srcem svezana lava
Proklinjem ruku onu, koja mi otrov dava
I podrezuje krila!

Il reći zar ćeš da pepeo lakše mrije,
Kad mjesec blijede sjene na njeg baca;
Il da je toplo, što ni mlako nije
Pod tvojim suncem — u kući mrtvaca!

Radije zašuti,
Ako si ikad bila, ako ćeš ikad biti,
Majko bogova i ljudi!
Pusti da buntovan ti porod burka se i muti,
I od svemira ovog bjega nekud i hiti...
Pa da te sudi:
Djetešce ono, što još u utrobi pije
Kupu darova tvojih —
Krv mrzlu oltara svojih!

Pusti neka te tuži:
Plač vasione, što kroz svemirske borce
Odlijega vijekom ...
Krik janjeta pod nožem; odron snažnih busova;
Klice, što bujat su mogle u vrtu kitnih lugova!
Neka te zagluši lopot krvničke ruke mrazne,
I druga djeca Zločina i Kazne!

Pusti, o pusti, nek trublja zatrubi strašna,
I sve probudi — jer uspavano sve je,
I sve ozdravi — jer razboljeno sve je
Pod plaštem zdravlja i bdijenja,
U maski trke i vrenja ...
Pa da ti razriješene ruke kose svezane raspletu:
Procvjetali pupi na ljepšem drvetu! — — —

— — — O vijekovi dugi, o gomilo pjana,
O djetići velji i mali ...
Ostajite dalje iznad ovih strana,
I vjerujte uvijek u miris Cvjetana ...
Moje vas srce žali.

Ja sam došo amo da pogazim cvijeće,
Koje lažna ruka miluje i sadi;
Moj prst vašeg neba dotaći se ne će,
Vi — stari i vi — mladi!

I ako kada zvuk u pjesmi mojoj
Odjeknuo je jekom vaše grude:
Nek zadavi se u kolijevci svojoj — — —
Nek — proklet bude!

3.

Jesi li sita urlika i cvijela,
I škripe gvoždja po kalu i strvi,
Torova novih — groblja bez opijela;
Jesi li sita gnjileži, što vrvi
Kroz dim i čelik od sumpora vrući;
— Ideja grješnih od olova krućih,

I bedemova, što se suzom grade,
A znojem Smrti strijeljaju i ruše:
Da zvijeri stare na pepelu duše
Nov korov dubu, nove trove sade,
Pa dodje voćka i od prve krivlja —
Jesi li sita, Vasiono divlja!

Na stablu listak jutru se ne smije,
Tä mrtvi suncu zar da raduju se!
Pogušila si sve što tvoje nije,
I sve si tudje potrpala u se.
Odvijeka gladna najgladnijom žudnjom
Zatrudnila si ... i sodomskom bludnjom,
Tresnula o panj Čovjekova znoja
I došla s trubljom prosvjetnoga boja
Niz rijeke naše kradimice na dno,
Da puniš srce nezasitno, gladno;
Pa crnom jekom luciferske trublje
Sve hoćeš dalje kad ne možeš dublje.

U bezdnu bola vijekovi te kunu,
A ti se smiješ i bolu i kletvi;
U vječnoj krvi srpovi ti trunu,
A ti se rugaš i srpu i žetvi.
Sve tako pada u gladne ti žvale,
Dok pašeš mreže velike i male ...
A lako ti ih zapasuje ruka,
Jer ne znaš mjeru neizmjernih tuga,
Kad teške čase porodjajnih muka
Proklinje suza mašklina i pluga ...
Ti ništa ne znaš, tek ne radjat znadeš,
Al porod ipak za hranu imadeš!

Gle, milijuni dolaze i idu: —
Svi svoja njiva, a svi tvoja trava ...
Smrt nije kriva, smrt je tvoja ruka,
A ti si srce, utroba i glava!
— Dodjite amo, vi vampiri sijedi,
Što sebe radi ona još vas štedi:
Ja tužim i vas i nju, pored koje

Vladate svijetom i kopate groblje
Od oceana dublje — svemu, što je
Niknulo, da žir vasioni zoblje.
Na oštrac srca i vas i nju mećem —
Izgoren žižak pred praznim raspećem.

...Baš tako mi je k'o da granu sjeku,
A ja sam na njoj i padam bez cijene,
Nalik na dijete, što puze sa stijene,
A ne zna gdje — u bunar il u rijeku!
Tek slutim nešto... jezovito... čudno...
Pa da se brže podje: čašu krvi,
Oh, čašu krvi! Ispit ću je žudno —
Kroz gnjilež, koja dimom suklja, vrvi,
Da dodje voćka i od prve krivlja:
— U zdravlje tvoje, Vasiono divlja!

4.

Sbogom, vi požutjeli listići jesenski
I vi oborene Olujom grane,
Oh, svi vi sirotni djetići betlemski,
Što čekate na slami dok svane!
Nisam vam mogao baš ništa dati
Do onog, što dali su meni: —
Uzdaha nijemog, koj' ima mati
Kad joj se srce i duša ledéni.
Dok dijete joj kosi Smrti vjetar studeni.

— Ona je plakala nad njim, čupajuć kose i grudi,
Danju i noću moleći mjesec i zvijezde,
I sve te mirijade, koje se med nama gnijezde...
Al srca ne nadje ni u Boga ni u ljudi!
Ona je imala srce i dušu. Ona je vjeru —
Ljubav i nadu sažgala, kad dijete
Poljubila joj Smrt. Zatim je otišla negdje,
Da ljubavi svoje — bola neizmjernu mjeru
Smrvi o — proklete planete. — — —

Sbogom, vi potamnjeli cedrovi libanski,
I vaše sočno i resnato kiće,

Oh, svi vi ršumni duhovi titanski,
Što pijete olujno piće!
Nisam vam mogao baš ništa reći
Do ono, što reko je meni
Gvozdeni Udes, kada je na pleći'
Nosio svemir — taj svemir prezreni,
I tresn'o njime o — Kaos nesredjeni.

— On je sijao sjeme, iz kojeg otrov se vi'o;
Nato je došao Čovjek — Mladica zdravoga Panja,
I pito: gdje su pupi sa ljudskog proljetnog granja...
A Njemu reče Udes: tä Bog je tako htio! —
Mladica zdravoga Panja hiljade tada pupa
Pusti iz žila svojih, a Bog se zato ljutnu,
Pa stvori je u rijeku — nit bistru niti mutnu,
I tužno sada stoji k'o sablast neka skupa,
Što htjede sve da živi, a Život nju — progutnu.

...Nesretna o moja braćo, gle, ja vas žive palim,
Jer čudno mi se čini, da se, oh, tako često
Povedete za pjenom i pjenušastim valim,
Pa podjete na Zvijezdu il — zvijezdičino mjesto...
— Sa Zorinoga lista cijedi se kapljica vode;
Vjetrovi raznose suze, šikarjem uzdasi plode.
Urliče pijana Zemlja, cikot joj utrobu draška,
Dok pjesma uvijek stara i — naška:
Daleki li su puti od ropstva do slobode!

5.

Ti, koji u grud moju sali
Kip milosrdja, da koračaj svaki
Bude mi teži.
Ti, koj' na obali
Olujnog mora zrak udišeš svježi
Dok ladje nam se tope...
Ti, o Jaki,
O Neizmjerni, kog se ljudi boje:
Sidji na obale moje!

Puteva sviju eto knjige tuj,
Pa čuj, o čuj:

Ja htjedoh Čovjek bit,
I cijelom svijetu porazdijelih krv,
Na svaku ranu znadoh suzu lit,
I odzivah se ma sad zvao crv!
Vjerovah u zvuk harfa Tvojih svih —
Znaš li sve to — Ti!

O Neizmjerni, o kako me boli
Rad svega toga mnogi prošli čas,
Gdje vidjeh janje da se s vukom bori,
Al ne čuh tada Tvoj svemožni glas!

O kako stid me hvata,
Što bijah prutić, koji dašak svija,
Pa uljulja ga, tješi i opija:
Da u čovjeku ugledat ću brata!

Ja htjedoh biti brat
I crvku onom što po zemlji gmiže,
A Tvoj se cijeli svemir na me diže
I navijesti mi rat!

Ja brat sam htio biti svakom,
Da zemljom nikne novo, ljepše cvijeće,
A mene zemlja ni pastorkom ne će,
Da cvilim s njome nad zipkom i rakom...

O Milosrdni, da bih kada mogo
Kip milosrdja oboriti: ja bih
Srušio od njeg više, više mnogo...
Ta lijepa Tvoja vasiona sva bi
Prsnula. Prah bih njezin zatrpao
Pod brdo zla, kog život mi je dao.

I zadnjim krikom uokolo svega,
Optužio bih sebe... Tebe... njega!

6.

Prosipajte cvijeće, užigajte svijeće,
Vi, velika djeco velikoga vijeka;
Prosipajte cvijeće, niknuti vam ne će;
A bude li od tog ipak kakve sreće:
Svaki novi cvijetić nova groblja čeka!

Vjerujte uzoru, što kroz oblak cika,
Oblak ljudske krvi i topova huku.
— Pokošeno klasje: nagrdjena slika;
A bude li za njom koja nova dika:
Svaka nova dika novu radja muku!

Padajte pred obraz te Velike Nade,
Što je došla nakon tisuću vijekova —
Ne da luč donese već da tminu dade...
A udje li u hram što Boga imade:
Svaki hram će donijet tisuće krstova!

O krstovi zlatni, o medalje žute,
Topovi i zvona, bedemi i grede...
Kako mi se misli burkaju i mute —
Kad ponirem na dno i zavirim u te,
Ti, ledena sfingo vjekovite bijede!

Kako oči svoje ja ću rado skriti
Da ne vidim ništa: — ni što danas biva,
Ni što no je bilo ni što no će biti...
Kako rado od vas duša moja hiti,
Bedemovi tvrdi, koje Ponoć skriva!

I kako me tišti da nekada lutah
Po toj bašti divljoj — u početku našem —
Blagosiljuć požar usplamtaja kruta...
O kako bih htio po stotinu puta,
Da nikada ne bjeh u tom raju vašem!

... Prosipajte cvijeće uz blagoslov topa;
Tek ikad li dodje Istina da sudi:

Njezina će grob vam rastvoriti stopa,
Da još dublji za vas i ledniji kopa,
Vi, pijane zvijeri, vi zločinci ludi!

7.

Svud cvijet do cvijetka, ah, koliko ih je!
Ni božji prst već ne će da ih broji;
A svaki nikne, da pomalo stoji,
Pa opet podje u — plamenje čije...
Zamirišu kroz pelud tudjih nada
Na stablu kakvom il grančici kojoj,
I onda svaki zacvili i — pada:
Ne ćeš ti nići na livadi mojoj!

Kroz ljubav sam te dozivao nekad,
U kolijevci te u zanosu gledah,
— Dok bijah vjetrić, koj' od milka preda,
Da nasmieši se glasu svom bar — gdjekad!
Ne, to je bio san mladosti lažne,
Oblačić kad se vjetrovima krade,
I misli: evo plod sam ruke snažne,
A on je dan što sunca ne imade! — — —

...Pučinom širnom brod svemirja brodi,
I hoće da mu trag bilježi pjena;
Kad pogreb mu je i opijelo — sjena:
Da drugi brod se istim putem vodi!
Kroz sike sanja — jer sanje su sika;
Kroz lom života — jer život je lom;
Pa sve do zadnjeg tako pogrebnika:
Ne ćeš ti tražit krst na groblju mom!

A ljubim te baš više nego Bog!
Ja ljubim te svom snagom svježih gora,
Širinom rijeka i dubinom mora,
I čežnjom jutra, što iz bitka tvog —
Neprobujalog: hlepti, trepti, pupa,
Za varkom žudi, uzdiše i grca...
(Jer ne zna da bi došo da ga čupa
Srp, u kog nema ni duha ni srca).

Ostani iza zavjesa nam surih,
Gdje struji život Nirvane i Smijeha!
Mi svi smo amo plod Plača i Grijeha,
Bodljike, s' kojih krv nečista curi.
I sve što po njoj dodje,
U vlastitoj se zagluši kotlini,
K'o zardjalo gvoždje, što se glodje,
Da pokloni se tlu i pomrčini. — — —

Nek niču cvijetci — veliki i mali,
Nek veseli se Usud žrtvi svojoj...
Ja lažni pelud i bez vatre spalih:
Ne ćeš ti nići na livadi mojoj!
A — ako nikneš,
U Milosrdja pozajmit ću sile,
Pa ću ti prije neg dodješ i cikneš
Podrezat — žile!

* * *

Od gore do gore, od mora do mora,
Sve na jednoj nozi bosoj, mrzloj, bijednoj,
Preko tisuć stijena, tisuć ljudskih tora:
Vrišti jedna duša, koju nadje Zora
U pepelu hladnu, u dolini lednoj.

— Kud zaluta, dušo, i što ti je da si
Ogreznula tako u čadjam i dimu?
Podigni se, bježi . . . i bijegom se spasi!
Eto dúge čarne, koja žedju gasi,
I razgoni tvoju osjeku i plimu.

— Ne mogu se spasit.
Jedne noći majske,
Dok su krila zemlje treperila žudno,
Njišuć se na njedru te pučine rajske,
Ja se dozvah svoje drugarice lanjske,
I osjetih nešto k'o u sebi — trudno.

— Nakon tisuć noći što za san ne znadu,
I milijun dneva bez svijetla i zraka:
Povila sam čedo, kom živjet ne dadu,
Pa ga sveti biju i pošteni kradu,
I straže da ne bi podiglo barjaka!

— A barjak se ipak na litici vije!
Razvio ga uzdah nejakoga čeda!
Tek znamena nema i onakav nije
Kakov bi mi bio, da ga sunce grije,
Ono drugo sunce, što se vidjet ne da!

— A ta dúga, druže, to je ponor novi,
Što ne gasi žedju, nego srce čupa.
Po njoj stara neman baši se i plovi,
I lukavo sunce male ribe lovi,
Pa opeta dalje svojim putem stupa.

— Ne mogu se spasit. Al dodju li kada,
Pa me mrtvu stanu tražit svete zvijeri,
Osvetit će mene moje čedo tada:
Rosom, koja jutrom sa latica pada —
Oborit će i njih i njihove dveri!

MOJ HRAM.

Vi, što ste zlatom zakitili glave,
I srebrenjakom pokidali ključe
Srca i misli.
Vi, koji ste lave
Spreli u janjad, koju i Bog tuče —
I čovjek, dok ona preživlje i spava . . .
Vi, kojima se slava i čast dava,
Jer mnoge k sebi primamiste zjene:
Ne ćete primamit mene!

Ja ću s vama da ljuti bojak bijem,
Kad klonu svi — i slabi i junaci!
I psaltir svoj ću pred vas da razvijem,
Ma vlastita l' se sjena na me baci!
Jer znamen Boga, koji nije vaš
Uz mene bit će! Pa i ako baš
Ostavi mene i On: — ja ću sam
Ostat na Stijeni i zidati hram!

Hram cvijetu, koji blatna noga gazi,
I crvu, koji rveći se plazi;
I vjetru, koji jaučući, piri,
I srcu, koje kroz rešetke, viri . . .
O, svima njima, što kroz suzu roblja
Svoj krst su digli. da zastide Svemir,
I da otajstvom prisilnoga groblja
Na oltar dignu jačeg Boga — Nemir.

Ove ću ljubit, koje mrzi — Bog:
Tu malu braću mojih teških krila;
Ove ću hranit krvlju srca svog:
Taj dobri svijet, kog maćuha je skrila . . .
A on se javlja sve većma u duši,
I zida zgradu suza i bolova,
Da iz nje nekad izadje i sruši —
Sve lažne kule — ljudi i bogova!

SVEMIRSKI BORCI.

Kad je otac Bijede u zamahu jačem
Potresao lišćem Života i Svega,
Oni bjehu tada vrh Sunčeva brijega,
I sidjoše k nama sa ognjem i mačem.

K valovitu moru ponijeo ih zor,
Gdje uvale ječe i pjenom se rvu;
Pobjedu im Zora zapjevala prvu,
A Podne im sazda u tišini dvor.

Odmarahu tu se, dok orljava, huka
Starog oca Bijede ne zavlada lažno,
A tada se opet digoše i — snažno
Opasaše mače oko svilen-struka.

Čupali su koru podivljalog drva,
Što je u zlu niklo i iz grijeha strši;
Prezreli su Udes, koji vjeru krši,
I zavadja vječno čovjeka i crva.

Nisu htjeli više odmora ni loga;
Zubima su grizli koru svjetske maske,
I gulili čavle iz života daske,
Što raspinju na krst Čovjeka i Boga.

I onda ih opet k moru ponije zor,
Gdje uvale ječe i pjenom se rvu;
Tu su stali borci, i na stijenu prvu
Zasadili lovor, maslinu i bor.

Otud — gdje se vali propinju i gnijezde,
Povijajuć porod srebropjenih grudi:
Bdiju, bdiju borci nad kolijevkom ljudi —
I oblacim kruže i visinam jezde.

Dvor je njihov sada zračniji i veći!
Kud se svemir penje i visinam mjeri —
Tu i oni dodju i svaki se vjeri
Sa tisuće zvijezda, što nose na pleći' . . .

Cvijeta su i suze čuvari i tvorci;
Stopom tople sjeni i vjetrova zujem —
Što dolazi s gromom ili sa — slavujem:
Idu, tako idu ti svemirski borci.

Idu, uvijek idu strujom srca svog;
Bore se i liju i suze i krv;
Ne pozna ih čovjek, ne zna ih ni crv;
Proklinje ih Djavo, ne voli ih Bog.

PJESNIKOV MAJ.

U stobojnoj pjeni neba i zemlje
Probudjen leptir se kupa;
Ledeni kip više ne drijemlje...
Mramorjem zelenim stupa —
Na srce Svemir mu lupa.

S' vrha i sa dna pupaju pupi,
Hoće da iz sebe skoče!
Na čelu mirijadskoj trupi
Vodj novi kročiti poče,
I skida zvijezde s' Mojsijeve ploče.

— O zvijezde vi zlatne, o zlatne vi zvijezde,
Dodjite meni na krilo!
Pričat ću vam nešto, što je moglo biti
Da nije ovako bilo:
Oslijepiše pticu, da im ljepše pjeva;
Sputaše joj krila, da se s njima slijeva.
Dok ptica o sunčanu danu
Prokljuva svoju ranu
I gutnu kaplju smrtonosna gnjeva.

— Druga je sjedila Zori na vratu,
Čežnji je ljubila kose;
Vjerujuć glasu, što laže bratu —
Pusti da vali je nose,
I smrznula se od vlastite rose.

Treću su našli — ni živu ni mrtvu
Negdje na — oltarskoj stijeni.
Htjela je Božanstvu prinijeti žrtvu,
Pa talas ju zanije u crkvenom vrtu,
I posta plijenom vremenu i mijeni. — — —

— — — A iskra za iskrom sve vrca,
I cvijet za cvijetom sve niče;
Kroz tisuć novih, plamenih srca
Životu život kliče.

I pliva,
I blista,
I vječnost prävî,
Tek pjesma uvijek stara i ista:
Od podne pada, do podne se slavi.

Umiru cvijetci na slami — k'o svili,
Lagahno, teško il . . . teže.
Ako su sanci radosni i mili
K'o munja od tebe bježe —
Jer nisu tvoji ni — bili.

Probudi se lav, da ga lovac sretne;
Osvane mu jutro, da mu veče pokrov metne... — — —
Ah, sve što cvatom dodje,
K'o kradom od nas prodje,
Ostaviv pečat priče zagonetne. — — —

Ovo je — maj. Iz ulišta mog
Polijeću pčelinji roji . . .
Neka! Kad hoće baš tako Bog:
Sam ću ostat na — Troji,
I čekat čas zadnji bez proljeća svog.

Čekat ću uz kosturno granje,
Vijat se uz gvozdene sanje,
Ispijati i žuč i krv . . .
— Neka sve više i više
Kip probudjen mozak mi siše,
I masti sutrašnju — strv.

ŽIVOT.

Kuda to idem? I zašto sam došo,
I što sam našo i što li ću naći?
Kada to idem i kamo sam pošo,
I što ću vidjet, čega li se taći?
U srcu vatra gori,
A vjetar duva baš sa sviju strana;
— Ja putnik sam, koj' sam tek sobom zbori,
K'o struna, što je vjetrom raskidana.

Tu krv što imam, dala mi je mati
Kroz vjeru, koja nikad ne drijemuca;
Al ja sad vjeri znamena ću dati,
Nek jače sama sebi zasvijetluca!
U gnijezdu nekom kad ptić će se leći —
Hoću da znadem kud mu let se vije!
Ne tražim mnogo, može mi se reći;
Tä putnik sam, koj' puta našo nije!

Kuda to idem? O alaj je kruto
Svevidno ono u visinam oko,
Što sve baš vidi i sve obrnuto
Svjetlopisom nam zareže duboko!
— Ne, ne vjerujem da je bolje tako;
Tä čemu onda grčevi, što tište,
Kad plamen onaj zabukti ovako
Nad ponorom, dok duša znanje ište!

— Ja nisam ipak Lucifer, o Oče,
Tä ja sam tvoje sa prsiju dijete!
Tek otkad miso micati se poče,
Ne mogu biti bez cilja i mete.
Je l' ovo cilj: da krv se žilam vije,
I konac umu od željeza mota,
Dok dodje onaj — koj' još došo nije,
Da zapečati utrobu Života!

Je l' cilj: da drvo plodovima radja,
Što sami sebe poviju i guše;

Sa bijelog jedra vjetrovitih ladja —
Da grob se kopa naporima duše?
Je l' cilj: da srce čezne bez svršetka,
I potone u žudnji bez vrhunca?
Sa mrtve tačke vječitog Početka
Da izgubi se u sutonu sunca! — — —

Kuda to idem? O alaj je kruto
Svevidno ono u visinam oko,
Što sve baš vidi i sve obrnuto
Svjetlopisom nam ucijepi duboko!
Pa gdjekad — preko zvijezda gore svojih
Namigne iskri, što leži u grud'ma —
Da ne trne se... tä lijepo joj stoji,
Kad gnijezdi se med Bogom i med — ljud'ma!

GOLGOTSKI GLAS.

Dragutinu Domjaniću.

Šarolik svijet i na njem sve, što jeste!
— U divljem snu i plamu,
Vrte se zvijezde uz prolome ceste,
I padaju u — jamu.
Zakopaje se u gomilu duša,
Utrnjuje se pod pepelom plamen,
A srce tu je da odjeke sluša,
Dok cvili negdje — ne čovjek već kamen.

... Što stojiš, Druže, uz pepeo k'o čelik!
Što čekaš iskru koju!
Otidji k Stijeni i ostani — velik:
Poljubi ranu svoju!
I onu kap, što iz nje vijekom curi,
Izažmi na krst svoj,
Pa pusti nek Ti miso juri... juri...
I izgubi se kroz neznani Roj.

I kad Te ščepa Glad,
Ne hodi nikud da zasitiš usta;
Ljudsko je srce porušeni grad,
Potrpala ga s dimom magla gusta.
I ako koji jošte niče klas,
On pun je zrnja, što od svijeta jeste,
A Ti si u njem tek golgotski glas:
— Ubiste Boga, a kažnjeni nijeste!

HRISTOVA MOLITVA.

Kresale se munje o zvijezde na zvijezdu,
Da zapliva zemlja u blijesku i sjaju,
A mene je majka povila u gnijezdu,
Da se moje zvijezde munjam otimaju!

Bacali su drva u mora i rijeke,
Gasili su plamen sa obraza vrućih,
A ja sam se ledom trzo — čekajući
U prezrenoj štali zaostale vijeke.

Hodio sam svijetom skrovito k'o sjena,
Vjerujući: bit će da bit mora tako;
A čito sam Vječnost i čito — vremena,
I dokle sam pjevo i dokle sam plako.

Ne znali me ljudi, al Ti si me znao
Kad sam još k'o dijete svako Tvoje slovce
Izvršivo, sveto, i kada sam stao
Da iz Tvoga hrama izgonim trgovce. —

Kresale se munje . . . i zemlja je cvala,
Vješajuć se o vrat sunašcu i zori;
Meni zora sunca nikad nije dala,
Pa evo me sad na — Maslinovoj Gori.

Razumjem to oko, što na Golgot gleda . . .
Zagrlit ću rado sve, što biti mora;
Tek jedno Te molim — kad je došla hora:
Prije čaše žuči, daj mi kaplju meda!

— Tjerajuć trgovce iz Tvog svetog hrama,
Sreo sam leptira ljubičastih krila;
Tako njega zovu . . . a srh od pjesama
Veli da je ono Mandalina bila!

Učini da krok moj i na Golgot slijedi,
Nek posljednje želje i uzdahe snubi,

Nek na krštu u me k'o pod krstom gledi —
Učini da ona jošte mene ljubi!

Da ostane leptir do posljednjeg daha —
Jednako k'o onda kad me ljubit poče;
To je sve što žudim iz doline praha,
Al ne moja nego Tvoja volja, Oče!

NAKON POVRATKA.

Nemojte se bojat. Ja ne kucam na ničija vrata,
Nit hoću da vam mir i pokoj mutim.
Moja je miso sa sedam pečata;
Razbijam ju uvijek, ali nema brata
Kad god je pred vas pútim.

Niste vi djeca Čovjeka ni Boga
Da krvi srca napit bi se znali!
Moje je čelo od željeza — svoga;
U — oganj Duh ga sali.

Pred Molohom grijeha, vi ste tudja igra;
I zalud ječe trublje.
Vaša je duša u pandžama tigra —
Prostor gdje stoje neke dječje kruglje.

Kroz pramenje bola — od vijeka u vijeke
Suklja vječni plamen i pepelom plodi...
Jest, al na dnu mora, mulja ili rijeke
I fenić se ptica umje da porodi! — — —

Nemojte se bojat. Ja ne kucam na ničija vrata,
Da vode il hljeba ko mi dade...
U mene je miso, što — jedna iz jata
Predobro svijet taj znade.

Pa tihano, tiho dolazim... i bježim
Ispred svačjeg praga, ispred svačje kuće;
Sag od sanja sterem i na njemu ležim.
Povrati me cvijetak po stazama svježim,
Al ja onda opet odlazim i — bježim.

SAVJEST SVEMIRA.

Na oblaka mrlji zadrijemo je svemir,
Oko njega kiše i vjetrovi huje;
On jednako spava, ne budi ga nemir
Oborenog lišća, što se cvijelom čuje.

Drijema, drijema svemir. Ja u njemu stojim
K'o na pustom moru živog broda znak;
I htio bih mnogo, al htijenjima mojim
Na put staje drijemež, oluja i mrak.

Mrtva sva su mora i rijeke su mrtve,
Na koje je Sudba položila mene...
— Ja bih htio cvijeta od sjemena žrtve,
A žrtva mi ne da ni žrtvene pjene.

K'o da krvnik ide, da mi miso bije,
Tu golgotsku miso posljednjega krsta,
I da vrat mi veže o klisure dvije,
I u red me hladan hladnog stijenja svrsta!

Tako mi je, ljudi, ah, upravo tako:
K'o da idem na dno, što se mjerit ne će;
K'o da su mi dušu bacili u pak'o,
Pa u dimu duša pogušiti sve će!

— Oj prosini, Zvijezdo, mrak mi mozak siše...
Što drijemate uvijek, što vas nigdje nema!
Ja bih htio drugo, ja bih htio više...
Ja bih htio ono, što nikad ne drijema!

Gle, nigdje vas nema. — Ah, zašto li onda
Da se i ja budim u toj mrkloj noći,
Gdje ne pita niko za života ure,
Ni otkud je došo, ni kud li će poći!

I čemu li onda da se rugam braći,
Koja Zvijezdom zovu što se trenom žuti:

Kad ne mogu Zvijezdu ni na nebu naći,
A ljubiti ne znam ni što vječnost sluti. —

Drijema svijesti vrelo. — Zavidan sam vrelu,
Zavidan sam crvu, čovjeku i Bogu,
Ljubavi i Mržnji — tom svemiru cijelu,
Jer drijemati ne znam: ja drijemat ne mogu.

ŽUDNJA NOĆI.

Hodi pa grizni voćku ovu
Na strasti sna što iznikla je;
Zubima trgaj koru sa nje —
Nek podje kud je slutnje zovu:
Kroz krv sve žešću misli manje!

Poveži što sam divlje kovo
Na suncu, vjetru i na ledu:
Da u kuću me kad uvedu,
Gdje srsi tajne niti predu,
Što otkrivaju nebo novo!

Hodi i stani časak samo,
Da pijanom se gušim krvi!
Sve, što bje ikad sa mnom amo,
Pred tobom sada nek se mrvi,
I plijenom bude svete strvi!

Dubinam svoga bezdna — ja ću
Povući sve te krpe, tralje...
Al daj mi tu bar malu daću —
Pomiješaj darom zadnju plaću:
Za sve što nisam mogo dalje.

Hodi! Svu krv mi baš istoči,
I ne daj da se kome spasim!
— Na svijeću, koju sada gasim
Utisni pečat svoje moći,
I nemoj nikad više — doći.

VOX CLAMANTIS.

Mnoge su se laži istinom prosule,
Mnoga riječ je pala, da otrovom cvjětâ;
Ja ne volim magle ma da i trn gule:
Vjerujte mi, nisam od ovoga svijeta!

Gle, kako se rvu, tiskaju i dave,
Pa opeta stanu, pa opeta plaze;
Poruše da zidju, pokude da slave:
Vjerujte mi, nisu to i moje staze!

Vi, vjetrovi mlaki južnjačke zapare,
Što vas nebom rode oblačići prvi,
Pa uz prijekor svoje pružate nam dare:
Vjerujte mi, nisam ja od vaše krvi! — —

— Oj vi zlatne sjene u svili i sviti,
Što zovete mene i mamite k sebi,
Ja ne mogu s vama jedno isto biti,
I kada bih bio, lagao bih sebi.

Gdje no ptice sebe svojim perjem hrane,
I gdje djeca kûpê za ognjište draču —
Tamo nema vas mi... a ja tamo — dane
Proveo bih mnoge u smijehu i plaču!

I ne bih vam pito ni vode ni hljeba,
Ni svite ni svile ni zlata ni cvijeta;
Trnuo bih svijeće i zemlje i neba! —
Vjerujte mi, nisam od ovoga svijeta.

MOJ NAROD.

Ja ću Te uvijek ljubit, al od Tebe bježim,
Da ne izgubim poriv jedan jak —
Što majka mu je Zvijezda, ah, za kojom težim
Otkada Život prosu po livadam svježim
Zagušljiv plin k'o — mrak.

Reći ćeš mi da nisam brat junaku,
Koj' vjerno stoji i vjernije mre...
Il da sam list, što drijema po sokaku — — —
Reci, reci sve!
Al ja Ti idem. Ona Zvijezda ne da,
Da oko moje iz bliza Te gleda.

Možda i nije sve kako se čini
Sanjaru jednom, što u pomrčini
Sjedi dan i noć...
Al neka bude samo nešto, malo
Od onog što mu oko prosanjalo:
On mora, mora poć!

Ti čuvaj dalje bedemove bojne,
I vjeruj vjeri, koja duše nema...
Ja ljubim Tvoje sve nabore znojne,
Al ne dam Zvijezde da joj pokrov sprema
Olovna ruka rulje neizbrojne! — — —

Ljubit ću Te uvijek, al od Tebe bježim,
Da ne izgubim i posljednju čar,
Što zalijeva mi miso, kojom težim
Da Zvijezdu stignem po livadam svježim,
I prinesem je Tebi na — oltar!

NEČISTA KRV.

Zašto te volim, ti grješna, nečista krvi,
Što krkljaš dolinama, koje su bez sunca!
Zašto bih pao sa najvećeg vrhunca,
I pustio da zgnječi me i smrvi
Sunovrat tvoj?

Zašto u kipeći sumpor pretvaraš
Suhar mojega tijela! Zašto, o zašto
U bijesnog tigra i u divljeg vepra
Obrćeš slamku, koju no je život
Zavitlo davno!

Kao da nisi ti trula k'o i druga sva živad
Velike životne bare! Kao da nisi ti
Začela se u majci, koja je u grudima
Nosila bolesnu klicu i tebi je darovala,
Kćeri grijeha!

Reci: zašto te ljubim!

Ko mi to srce mekša
Kad mislim na te?
Ko u duh moj baca
Strijelu i koplje — kada mi ti se
Prikloniš mašti? Ko me tada uzvija
Na Himalaju?

Zašto beznadne snove, za koje znadem
Da živjet ne će — oživljuješ u meni. Zašto bez tebe
Mrzim i mržnju na oltar dižem i klanjam joj se,
Dok s tobom i po tebi — grlio svakog i sve bih
Oprašto!

Što to je da osječen prutić i mrzak
Samu sebi — u život žudi i hoće
Da živi i sve izgubi opet, pa da beskrajnim
Ponorom — tebe sretne i zagrli: tebe, koja si
Prutić osječen!

Zar nisi!

Tä ti si ista k'o i ostalo pruće
U ruci Sudbine. Ona je svih jednako
Zasjekla u kolijevci. Svima je podrezala žile,
Kojima nečista struji krv. Svima je
Izdubla grob.

Koji bog il đavo tebi je podao snagu,
Da kriliš se bez krila, griješ bez sunca i sipaš
Što ni On ne može — u čovjekovo srce:
Veliku, silnu, neukrotnu žudnju
Za životom!

Ko je to s tobom i u tebi, o čudna,
O svemoćna utrobo svega, što niče i raste
Po glotnoj ledini žića! Ko ti je nečistom rodu
Podao koplje, kojim
Ranjavaš svemir!

Eto je preda mnom rijeka brza, mutna i hladna...
Svaki je njezin pritok tobom romonio i ne će
Bez tebe da uvire — a svi su na uviru, i svi te
Jednako zovu k'o onda, kad su
Nabujali.

Uviru — bujajući... i tako će cijela rijeka
Da presuši — nabujala;
I dno će joj se zatrpat
Pijeskom i muljem...
I sve će proć što dolazi,
Dok ti i tvoja nečista krv ostat će i vazda
Strujiti.

Jer ti ćeš bit uvijek led, koji grije,
I grana osječena, što pupa,
I lišće, što suho se ne suši,
I rana, koja ne boli,
I otrov, koji se žudi,
I koplje, koje ne rdja...

Ti, oh, ti
Jedina!

Možda zato baš:
Što dolinama krkljaš, koje su bez sunca;
Zato, što nisi čista;
Zato, što te je
Porodila bolesna majka u grijehu:
Zato ćeš možda živjeti uvijek,
Jer ti si Grijeh!

O živi, krkljaj i griješi! — — —
Grješan sa grješnom nek grješne grobove bijelî!
Neka ne čeka odgovor!
Neka se slegne i — bude:
Sagoren listić, kome se smiju
Pupi sa stabla.

PAZAR DUHOVA.

Nakon neke proslave.

Nemojte me volit. — Zemlja ugljen riga,
Iz dubina naših zapara se čuje;
Na plamenom srcu milijuni briga,
I ujedi strašni otrovnice guje. —
Nemojte me volit! U gori je cvijeće,
U pustari život i u snima java;
Tamo vječni Bog se nalazi i šeće —
Neprevaran vjeru neprevarnu dava!

Niz goleti voda probija i curi,
Sa uvehla lišća ne miriše zelen;
Život poput voza teretnoga juri —
I umire žedan u dubravi jelen. —
Podjite gdje sunce smrt vidjelo nije,
Gdje se život radja po volji bez grijeha;
Oh, vjerujte u bol, što se suncu krije,
A raste na ognju ludjačkoga smijeha . . .

Sve raste i buja . . . i što jače žudi
Da klisuru stigne svog vječitog blijeska,
To se većma dižu vapaji iz grudi —
U sredini laži i ljudskoga pljeska.
— Nemojte me volit. Naša duša spava,
Uzalud se oči za svjetlošću trude;
Naša svjetlost, braćo, samo tminu dava!
Nemojte me volit. Ne volite — ljude!

SRČANI KAMEN.

Sestri.

Neka je Sudbina mene šibala gvozdenom rukom,
Neka mi ne da odahnut: ja sam i veliki grješnik;
Podzrijevam ljude i Boga, grlim se s tigrom i vukom,
Al ti si bar čistoga srca, ti si vedrine vijesnik!
Sestro, o nesretna sestro, što ti si skrivila Nebu,
Što ti si skrivila svijetu, da i Bog i zemlja — guli
Srce ti kreposti puno, koru da tvrdom ti hljebu
Otrovom posiplju uvijek, otkad te koračat čuli.

Tä korak tvoj je k'o sjena, što svakog ljubavlju sreta,
Vijeran k'o proljeća disaj što nikom tegotan nije;
Duša je tvoja k'o miris ružina rumenog cvijeta,
Srce je tvoje k'o ptiče što ne zna već da se krije.
Pa ipak gvozdena ruka okrutne Sudbine — eto,
Pritište oči ti čiste, ubija život ti mladi,
Grabi, što tebi je drago, mori, što tebi je sveto,
Kosi što jedino tebi moglo je dane da sladi!

Možda — jer na istom hreku niknusmo i jednu
Imasmo nesretnu majku, možda što brat sam ti vavijek —
Zato, oh, zato je stalno Sudbina tebe mi bijednu
U srijedu srdašća kopljem probola uvijek za navijek...
— Na tvome dragome njedru dva su ti pjevala ptića,
Ti si ih hranila krvlju dok su im porasla krila;
Sudbine okrutna ruka pruži im otrovna pića:
Nesretna o moja sestro, zašto si majka im bila!

Razumjem vapaje tvoje: udarac namjenjen meni
U srce pogodi tebe: očenu tvoja se grana...
Nemoj me koriti, sestro, vidiš da na mojoj zjeni
Nova je niknula jedna još više golema rana. —
O ptići mili i dragi, ni vi me nemojte korit;
Ja sam vas volio mnogo... Za vas bih stotine puta
Lomio koplje i sve bih... sve svoje htio umorit
Da vi mi pjevate opet!
Al Sudba ne će baš kruta.

Proklela svih nas je skupa. — Ne plači, sestro, već stvori
U kamen srce, u gvoždje dušu i kreni se amo,
Gdje brat tvoj s lažnim se bogom bije, rve i bori,
Gdje suza pala je davno na hladno kamenje samo.
Bježi sa nijemoga groblja; ne ćeš ih dozvati nikad;
Kamenim srcem preskoči ograde mrtve i žive;
Suza ih preskočit ne će, a k meni dodješ li ikad,
Vidjet ćeš kako se bozi kamenu srčanom — dive!

TRI GRJEŠNE LJUDSKE KĆERI.

Nad vir, što mutnim dnom se beskonačnošću mjeri,
I krvlju masti kule — u vrtlogu svijetova,
Ja nagnuh se i vidjeh: tri grješne ljudske kćeri.

Prva mi pruži kitu od bezbojnih cvijetova;
Druga se vinu na vrh i zapliva k'o Zloba
Kad tragom noći šeće vrh strmi i grobova.

A treća sijevnu okom i reče: dijete roba,
Pojuri za mnom dolje i pogladi mi čelo,
Da razbiješ taj pečat svog neriješenog doba! —

— Pokidaj — ja joj klikoh što jošte nadješ cijelo,
Tek daj da vidim smiso svog otrovanog dana . . .
I ona tad mi raskri — iznakaženo tijelo.

Voda se zamuti jače. A viru sa usana
Čuo se mrmor strašan, što zatvara mi oči,
I grize dublje korjen neiscijeljenih rana: —

„Sva krv se vaša, ljudi, u mutni vir taj toči".

UZDAH POSLJEDNJEG TRENUTKA.

Samo još jedan dah, još dašak jedan samo,
I ja ću s njime otić bez povratka i žudnje:
Na krilu sna i vjetra u — provalije sudnje.

Ne, nije Bog naš htio da sljubimo se amo.
— Sa drveta, što rudi otajstvom svijetlog dana
Oborilo se lišće i suha mu je grana. — — —

Samo još jedan dah . . . još kucaj jednog trena,
I mi ćemo se naći u zagrljaju Noći:
Sretni da nikad više ne ćemo amo doći.

— K'o zefir, što je diso kroz pukotine stijena,
I usnuo na granju drveća u gori,
I nikad nije više zaćarlijo zori.

HURA.

Radniku.

1.

Baci taj prljavi papir iz svojih poštenih ruku,
Nije ta plijesniva krpa za tvoje prečiste prste;
Demoni satkali nju su da se iz pakla izvuku,
Pauci predu je složno da truju hrastove čvrste!
Baci taj prljavi papir: vrjednote nekakve znamen;
Angjeli krvi i bola smiju se trulome slovu.
Bolji je od njega, druže, i onaj ledeni kamen,
Koji se mišicom tvojom buši u čadjavom rovu!

Baci taj prljavi papir, koji se za krst ti daje,
Crna je na njemu priča, istine u sebi nema;
Od prve riječi do zadnje mrežama spletena sva je,
Koje se zapašu onda, kad sunce na nebu drijema.
Tebi je donosi ponoć, njima je donosi zora;
Ne vidiš kako se oni koji je za krv ti daju,
Rugaju tvojemu miru, kada iz bogatog dvora
Nahrupe vuci i složno na Hriste mučene laju!

Što će ti kaljavi simbol vrijednosti lažne i gnjile,
Vjetreni zakon i vjera, koja se i Bogu grozi;
Vidiš da cvjetići srca nad tvojom sudbinom cvile...
Živi su svi tvoji mrci, mrtvi su svi tvoji bozi!
Što će ti dimljivi pepeo, koji te i mrtva pali,
Da žulje desnice svoje jednako uvijeke tupiš;
Zar ti se sa srca kamen pomakne nekud i svali,
Ako mi na trgu kada krv svoju za pepeo kupiš!

Baci taj prljavi papir, koji ti očima smeta,
Da vidiš plodove svoje, kojima drugi se goste...
Eto je pjana i sita cijela ta utroba svijeta,
Dok tvoje usne se glodju, znoje i uskrse poste!
Umjesto plijesnive krpe neka ti zažari oko
Maškilna zajek i snaga, desnice zamah i sila,
Pa djipni svemoćnim krilom i zaparaj duboko,
Ti vječna snago i silo, što ne znaš da imaš krila!

Nemoj se ominjat više. Vrijeme ti okove kuje;
Baci taj prljavi papir iz svojih poštenih ruku!
Pauk je k srcu ti došo da mrežu prede i snuje,
Trutove demoni mnogi u tvoja ulišta vuku...
Sve većma pašu se mreže, a tvoji čisti su prsti,
Pa da ih za uvijek sveže kaljavo, bezdušno uže! —
Baci taj prljavi papir, on mi te mrči, ne krsti;
Pokidaj lance i mreže, ja ću ti pomoći, druže!

2.

Nisi ti pao sa trna da cvijet se od tebe skriva!
Lažu ti kada ti kažu da tvojih žuljeva svetih —
Nema u Velikoj Knjizi sred Sunčanoga Tkiva,
I gdje god plamenja zublja krijesove umova njeti!
Vreteno kudjelje svijeta od vijeka vijeku se miče,
Stvara se velika predja, što daje svemilju ključe;
Ti si u besplodan kaos posijo sjeme da niče,
Tvoj nokat snažan i silan sve konce mota i suče!

Dubinam dubokih mora, visinam visokih gora,
I svime onim što klija pečatom razbite tajne —
Tvoj žulj se sjaji i vija k'o cvijećem procvalim zora,
Jer ti si podupro, dive, svemirju stupove trajne!
Jedni su išli uz stube: tvoja ih držala ruka;
Drugi su sišli niz rijeke: tvoje ih držalo drvo.
Mnogi su rekli nam mnogo, al tvoj krst i tvoja muka
Na svakoj većoj je riječi otajstvo veliko, prvo!

I kada Uragan bijesan potrže sjemenju klice,
Što vežu misao s duhom: iz tvoga panja i hreka
Grana je probila nova i tebi ljubnula lice,
I svemu koljenu grješnom donijela vjekovna soka!
Lažu ti kada ti kažu da Hristos izrasto nije
Sa tvoga pupa i krila i da iz Njegovih grudi
Ne izli krv se u kalež, što tvojom toplinom vrije,
I guli otrovan troskot u carstvu Boga i ljudi!

Vidiš mi kako si velik, ti mali Isusov brate;
Ne znaš da hramovi tvoji jači su, ljepši i bolji

Od onih gdje no se tmine s tamjanom kruže i jate,
Da tupe ključe ti zlatne razumu, srcu i volji . . .
Ne vidiš u sebi svetost, koja sa žulja ti plovi
K svemu što svijetove drži i što se s tminama bori;
Svećenik jedini ti si oltara starih i novih.
Pa čemu da mi se niziš pri suhoj, ranjavoj kori!

Evo ti korablje nove: u čaši znoja i patnje,
Pročitaj ljubavi slovo: sunčanu, plamenu zraku;
Ispij je, velika dušo, u hramu golgotske pratnje,
I svjestan veličja svoga, ispruži zgrčenu šaku!
Lupni o laži i blijeske tornjeva trulih i kruna,
Smrvi i zgazi porijetla himbe i laži i varke;
Budi što jesi i bit ćeš: riznica zrnova puna,
Iz koje polijeću munje i iskre sunčane, žarke!

3.

Vulkan je probio brdo. Tisuće iskara živih
Iz njega sukljaju lavom. Tisuće živih plamena
Po njemu bukte i vriju, da im se klanja i divi . . .
— Ono je hladno i nijemo u vatri otoj k'o stijena.
Vrela su provrela mnoga; žedno mi srce i usta;
Mladost — ta gineća moja . . . i ona zove me k sebi.
Nikome ozvat se ne ću, sve magla nek nosi gusta!
Ostajem jedino s tobom, vijeran ću ostati tebi!

Krv si mi užego munjom, koja se pobunom plodi;
Srce si prorezo moje vrškom od zmijine kosti.
Neka se iz krvi ove buntovnik posljednji rodi,
Koji će donijet ti lijeka i ranam melema — dosti!
Neka pred vrhom od mača zablista žuljavi palac,
Ja ću mu doći u susret sa četom krstova mojih!
— Vjerujem u krv što teče kada ju svemirja tkalac
Pozove osvetnim glasom žuljeva prezrenih svojih!

. . . Vulkan je probio brdo, al ono ledom se topi,
Jer tvoja ledi se duša, vatra se u njoj ne žeže.
Ustani, dodji i vidi i podaj zamaha stopi,
Koja ti srce po srijedi mrtvilom guši i reže.

Ne ću ti nikada reći sve, što se radja u — meni
Kada se penješ uz konac, koji ti pauci predu . . .
Razumi poglede moje: grančicu jednu očeni
Sa krsta Golgote svoje i od nje stvori mi gredu!

Tada — sa gvozdenom gredom udji u kraljestvo moje;
Ja sam ga sazdao sebi noktima vlastitih ruku —
Kada sam potrčo svijetom da oči zvijezde mi broje,
I vide kako se janjci na pašu vabe pa — tuku!
Dodji, jaganjče božji, udji u moje te dvore,
Gdje mlazom provrele krvi srce se grije i zebe;
Dat ću ti dušu gromova i krilo olujne zore,
Pa ćemo krilit se skupa . . .
Dat ću ti cijeloga sebe!

I onda — kroz dušu gromova nek plane sveljudska žrtva!
U pjeni rumene krvi sramno će kolo da svrši!
Otajstvom Velikog Dana svaka će kapljica mrtva
Velika djela da vrši!
Cjelovom osvetne Zvijezde sinut će uvehle oči,
Niz koje besplodna suza se toči.
A iznad svega — u svijetlu uskrsnog znaka —
Na novoj Mojsijevoj ploči:
Zasjat će žuljava šaka!

GRCAJI.

Vijoglava bijeda bez reda i svrhe
Nebom, morem, zemljom razmahuje krila . . .
Nikada i nikad ugledati vrhe.
Do kojih me vodi od povoja Vila . . .
Zarobljenik vječni — vječnih idejala:
Zašto si mi, majko, ovu vjeru dala!

Gle, travka se bori s olujinom ljutom,
Prkoseći gromu i ršumnu bijesu;
Pa neka je vjetri na mrve raznesu —
Sjeme joj se vije provalijom krutom . . .
A ja sve, što sijem pada usred žala:
Zašto si mi, majko, ovu sudbu dala!

Od drveta k drvu, a sve misleć — bolje,
I varavom nadom previjajuć prsi . . .
Slušat krik pod nožem kad se janje kolje,
I osjetit kako zavihore srsi . . .
Srušio bih tad i Boga s' pjedestala:
Zašto si mi, majko, ovo srce dala!

Kroz sike i stijene i dolove sniježne
Poletjet . . . i doći i ne naći ništa . . .
A znat za sve amo — od kolijevke nježne,
Pa do zvjezdanoga gore igrališta . . .
Oh, znat za sve . . . za sve . . . tek ne za grob zala:
Zašto si mi, majko, ovu dušu dala!

Izgubljen sam putnik, koji srce ima,
Koji dušu ima, koji mozak ima . . .
Svud prožiže sunce, a njemu je zima;
Svud izgara plamen, a on pun je dima . . .
— Dobra moja majko, na svemu ti hvala:
Al zašto si meni ovo srce dala!

KRUH MOJ SVAGDANJI

KRUH MOJ SVAGDANJI.

1.

Jutros sam jednog zločinca branio,
Pogled me njegov u srce ranio:
Sud ga je krivim čina proglasio.

Nisam ga dakle od smrti spasio.
— — — — — — — — — — — —

Vani na klupi jedna je žena
Čekala na me sva — izbezumljena. — — —
— — — — — — — — — — — —

I ne znam dalje što je sve bilo.
— Znam da sam jednog zločinca branio,
I pred tom ženom u — kip se stanio.

2.

Mrki, teški pogled tamničkih stražara,
I nabiti bodež oštrih bajuneta —
Druzi su mu vjerni . . . a on ipak sa mnom
Evo lijepo zbori i lagahno šeta.

Uzrujan je malko. Optužnica tu je,
Po njoj će mu sada strogo da se sudi.
Branilac sam njegov. Savjeta mu dajem,
I podžižem nadu u pravednost ljudi.

On se bolno smješka k'o da će da veli:
Od povoja svoga zovem je zaludu. — — —
Sve što mu se čini te jedino želi
Jest da vidi opet svoju majku — ludu.

Kad je čula stara da su joj ga digli,
I što mu se sprema i o čem se radi,
Šenula je umom — jedinac joj bio,
A uz to je otac brojne siročadi. — — —

Mrki, teški pogled tamničkih stražara
Pokaza mu da se u sudnicu spremi,
A on tada naglo približi se meni . . .
I ja sam mu čuo jedan uzdah nijemi.

Zapita me jadnik: ako budem riješen,
Hoće li mi tada ozdraviti mati?
— Hoće . . . ja sam reko . . . i poniko mukom,
Kano da ću za njeg zločin okajati.

3.

Vani urla vihor. A dva crna oka
Pilje u njeg pogled k'o dva crna mačka.
To je noć ta strašna, s kojom on se rve,
I u koštac hvata a bez nade tračka.

Juče se je brižno pripremilo za njeg
U dvorištu suda mnogo . . . mnogo toga: —
Jedno tvrdo drvo . . . klupica . . . konopac . . .
I propelo staro, uhvanje u — Boga!

Urla vani vihor i prevrće stijene,
S njim i kiša k'o da rominjati poče . . .
Osudjenik čeka da zadnji put krene
Preko one hladne kažnjeničke ploče.

U zoru su došli iz rodnog mu kraja
Oni, koji njega pa i takvog vole . . .
Bože, a što ljubav te jadnike spaja!
Znaju što ga čeka, oni ipak mole . . . — — —

Vani urla vihor i jutro je ciklo,
Spremno sve je: vojska . . . krvnik . . . cilindraši . . .
Na prozore vrvi radoznalo mnoštvo,
A kroz okna vire drugi robijaši.

Čita mu se opet ono što je čuo — — —
On se nešto trza i u licu mijenja.
Misli možda jadnik: oh, kako bi bilo,
Da sad ovdje dodje Začetnik Proštenja! — — —

Urla, urla vihor k'o mrtvački bubanj,
I zločinca stope na klupicu prati . . .
Okreću se oči radoznalog mnoštva — — —
Urla, urla vihor — — — k'o da i on pati . . .

Nakon toga jutro pozdravilo dan je,
Kano da će zločin od zločina skriti . . .
A ja čujem vihor gdje sve urla dalje:
Je li baš to tako sve moralo biti!

4.

— Zločin ti je velik . . . al još ima nade;
Možda viši sud će osudu oborit . . .
On se lecnu — — —: Ne će — — — Nade ne imade.

— Može doć i oprost sa „najvišeg mjesta",
Višeput je došo baš za djela ista . . .
On se lecnu — — —: Ne će — — — Ja sam — komunista.

I stisnu mi ruku uvjeren da nije
Počinio djelo, koje čeka kazna.
Ja sam od njeg pošo uvjeren da — grije
Ove jadne ljude neka Miso Mrazna.

5.

Dvorana prepuna raznolika svijeta.
Na okupu svi smo: porota i suci.
Evo i nje. Stupa baš kao da svi smo
Ne sa srcem ljudi već sa srcem vuci.

Uokolo žmirka, trese se i preda,
A po zraku nešto noktima čeprka . . .
U nas plašno gleda — u te suce stroge
U to mnoštvo hladno, u ta lica mrka.

— Kazuj lijepo sada gdje . . . kako . . . i kada . . .
Nju oblije rumen djevojačkog stida.
U dvorani nasta smijeh i — — — nešto drugo . . .
A jedno se srce počelo da kida.

Onda nakon mnogih jecaja i suza,
Priča svoju prošlost optužena žena.
I kada je tužnu dopričala priču,
U nesvijest je pala bolom satrvena.

...Nije čula plača onog sitnog stvora,
Al mnijenja su ina sudbenih vještaka;
Tužilac se na njih upire pa traži
Da je stigne kazna po zakonu jaka!

Ja sam za njim usto — — —: Pa nemojte, ljudi,
Možda ipak dijete nije bilo živo...
Ako i jest... onda ta nesretna mati —
Nije ona sama — — — i društvo je krivo! — — —

Osuda je po tom bila izrečena:
Kriva je za zločin čedomorstva hudi.
Olakotno: bijeda... strah... i... — prevarena...
Pa se toga radi na robiju sudi.

6.

Sakat je i hrom. To mu dade rat
Za oslobodjenje. Sad ga eto tuže...
Budalom je nazvo taj naš čovjek-brat —
One, koji slijepo kao i on služe!

— Vi ste komunista? Prvi upit pada...
On uzdahnu samo i pokaza ruke.
Zgrčene su obje k'o dvije suhe kljuke,
A željne su svijetla, pravice i rada!

— Vi ste komunista? Opet upit pada...
On se naglo trže i prozbori smjelo:
Jesam! Al za pravdu i pošteno djelo.
Pa makar me smjesta objesili sada! — — —

Državni je tada sipo oštre riječi,
Zakona težina da se na njem vrši;
Ustao sam i ja... Bože, što ću reći!
Znadem sve što biva kad se zakon krši...

Rekao sam dosta, a i još sam htio...
Al me strogi sudac opomenu mahom.
Osuda je pukla. Tri godine teške. — — —
Ja sam osto kao sa — samrtnim dahom.

7.

Sudnica. Raspelo izmed dviju svijeća.
— Rasprava je svršila. Sad se tajno vijeća.

Pred vratima stoji rodbina i čeka,
A svjetina šapuće: smrt — — — ili — dovijeka.

Jedno blijedo lice postalo je bljedje,
K meni se je primaklo i rastvori vjedje.

Ništa nisam čuo... a čuo sam mnogo — — —
Podrhtava svaka riječ: — — — koliko bi... mogo?

I ne čeka odgovor nego dalje jeca:
— Ja znam kud ću... za njim ću... al kud će mi... djeca?

Uto neko hoće put si da presječe,
Al stražar ga ošinu pogledom i reče:

Unutra se ne smje. Zapovjed je veća — — —
Rasprava je svršila, sad se tajno vijeća.

8.

I opet smrtna osuda... — — —
A zdrav je k'o dren,
K'o mladica mlad... pa je teško mrijet.
Krupnih suza tok oblio ga svega — — —
Izvode ga tako k'o pokošen cvijet.

U hodnik se zgrće radoznali svijet.
— — — — — — — — — — — —

Stražari ga prate u tamnicu — gdje
Čekat će dok bude po propisu sve.
— — — — — — — — — — — —

I škrinuše vrata k'o da pokrov škrinu,
Kad grobari žure začavlat mrtvaca.
— Ja sam časak osto sam i — uistinu
Mislio da za mnom krvnik uže baca.

* *
*

I sutra isti dan i ista teška dužnost,
I isti gorki kruh . . .
Ponijet ću svuda sobom to isto svoje srce,
I isti svoj taj duh.

Vidjet ću istu sliku: — pred sudnicom stražare,
I zaplašena lica — — —
I misli svoje iste nezasićene, stare —
Začetke žive mrtvih klica.

Razjapirena vrvež veselih „kolega"
Prekrižit će mi stazu.
Oni su drukči. Jure. Njih prati sunca žega . . .
A ja ću ić po — mrazu.

Čuti ću vapaj tuge i zadah svježeg groba,
I kletvu a kroz — muk.
Čuti ću da sam trublja kroz koju ječi jeka
U neprolazan — zvuk.

I vratit ću se opet da čekam isto sutra,
I tako redom sve —
Noseći svuda sobom to isto svoje srce,
I iste boli — te.

KRIK IZ PEPELA.

Bože, što sam Ti zgriješio,
Da si me bacio u pandže bezbrojnih cinika,
U ralje bezdušnih silnika,
Koji se krste i tove zlatom
Tudje muke i krvi . . .
I sjaju zločinom na hiljade koraka,
I šalju u pokolj milijune božjaka . . .
Bože, što sam Ti zgriješio!

Ja sam se s njima borio,
Svu krv sam svoju istočio —
Krv srca i duše . . .
Miso me ostavlja. Srce mi stine. Duša mi kriči . . .
Što sam Ti, Bože zgriješio!

Zločinci sjede u foteljima.
Zločinci tuže nevine.
Nevini trunu po tamnicama.
Srcu su zaprta i suzi vrata.
Uzdisaj prati progon i ruglo . . .
Bože! Bože!

Zašto si vjeru dahnuo u mene,
I bacio me u vrtlog nevjernika,
Gdje kurjaci su nagradjeni
Pravednom krvi nevinih Isusa!
Što će mi slovo Uhvanja i Nade,
Kada je zemlja prepuna Golgota . . .
A svaka Golgota odmazdu vapi;
A odmazda je novo poniženje.

Što sam Ti, Bože, zgriješio,
Da si mi srce slupio ovakvo,
I bacio me u ralje bezbožnika,
Koji se smiju mojemu kriku,
I izruguju moj teški . . . teški život!
Ja sam se s njima borio,
Svu krv sam svoju istočio:

U borbi srca s — nesrcem,
U borbi duše s — nedušom...

Što sam Ti, Bože, zgriješio,
Da si me stvorio — čovjekom!

DANAS.

Boži Kneževiću.

Velika imena i velike knjige,
I državo-kraljevski sjaj!
— Kako čovjek napred orijaški ide!
Spavaj, ljudska krvi! Plodovi se vide:
Na zemlji je raj!

— — — — — — — — — — —

Zdravo, moja Noći!

Ja neumjem čitat tih velikih knjiga,
Nit zaronut mogu u taj njihov sjaj.
Rob sam svoje duše, rob sam svoga srca,
Noć mi vidik pruža u jezovit kraj.
— Smotale se zmije u golema klupka,
Medju njima traže beskućnici log...
Vapaj brda steže i kamenje reže — — —
Sirotinjo moja, daleko je Bog!

Ide čovjek napred. Udaraju bubnji;
Poklič ori stari, a vele mu — Nov...
Grijeh otaca strši vrhu naše krvi,
I gori nam dalje nad glavama krov.
— Stoj, Nemani ljudska, kob te naša kune,
A u znaku novom velikih vremena;
Usne su ti grješne zalogaja pune
Naših sanja strtih i naših imena!

Proklinje te cvijetak, koj' od dima gusta
I olova tvoga ne može da cvjêtâ;
Proklinje te svjetlost utrobe, što sreta
Od plodova svojih svud garišta pusta.
Proklinje te Miso — Njezinih Junaka,
Koji davno trunu, a ne zna se gdje...
A sjali su kano munja iz oblaka,
A dali su zemlji ponajljepše — Sve.

— — — — — — — — — — — — — —

Zdravo, moja Noći!

Lakše mi je tako kad si sa mnom ti...
— Neka sveta ruka dodje pa mi vjedje
Rastvori da vidim puteve i medje
Velikih i jakih mučenika svih.
Neka sveta usna šapuće mi svedje:
Knjiga je naša svemirska pučina!
Grob nam je lovor, a grobna dubina —
Mjesto, gdje samo smirimo se mi.

ATLANTIDA

ATLANTIDA.

1. VAL SRCA.

Jesi li Bog,
Što rasiječeš noću, što razvučeš danju
Svaku moju miso, svaku moju sanju
Na tisuće mrvica i mrva;
I k'o nada zadnja i k'o vjera prva —
Razdrobiš me za tren na komadje svega,
Rastopiš me u hip kano grudu snijega —
Vatrom svoga sunca ili dima svog:
Jesi li Bog!

Jesi li Vrag,
Koj' zavidan danu i zavidan svijetlu
Ne da zorit zori, ne da pjevat pijetlu —
I što mračnim dubinama bludi:
Pa kopkaš... i ležeš usred mojih grudi
Zmije što me kolju, jakrepe, što šušte,
I kožu mi s' tijela do kostiju ljušte,
— A ne mogu nać im ni ležaj ni trag:
Jesi li Vrag!

Jesi li duh
Izgubljeni neki, što luta po tmini,
Kog ni Pak'o ne će da sobom sjedini —
Pa se k meni tvoja sjena vuče,
I kose mi čupa i prsa mi tuče,
I lupa me bijesno u mozak i bedre,
Te ne mogu nikad doć do zore vedre,
Niti znadem što je sladak, miran kruh:
Jesi li duh!

Jesi li krik
Kakve zvijeri nijeme, kog ranjenog lava,
Što od bola ljuta ne može da spava,
Pa urliče, ranam tražeć lijeka . . .
Bez slobodna srca, bez slobodna rijeka;

Bez vjere u nadu, bez nade u vjeru —
Kom' se rane množe kad mu rane peru,
Pa mu gluhim nebom tužan ori klik:
Jesi li krik! —
— — — — — — — — —

— Ja nisam duh ni krik,
Ja nisam Vrag ni Bog:
Ja val sam srca tvog!

2. ŠUM DUŠE.

Valovi, valovi, bijesni vi valovi,
Oko mene, oko broda moga —
Što hučite: recite mi sad,
Da l' ću kad,
Da l' ću kad
Izliječit se lijekom smisla koga!

Pramovi, pramovi, Zorini pramovi,
Poleta ljudskog lagahni čamovi —
Sunce što vas miluje i radja;
Recite mi: da l' će zbilja doć
Kuda poć,
Kuda poć
Misli moja i ponijet me ladja?

More ti, nebo ti, sa zvijezdam sa beskrajnim,
Noći oj, dane oj, sa zjenam sa presjajnim:
Znadete li ko to s vama zbori?
— Vjetrić jedan, bure djetić ljut...
Pa recite, da l' će djetić — kut,
Jedan kut,
Jedan kut —
Naći da se s Mirom razgovori!

3. OCEANSKA PUČINA.

Široka, duboka krilna Otajstva velika dušo,
Daljino, kojom se šeta zjenica Tajnog i Silnog, —
U kojoj prvi je Čovjek uzdahe vjekovne slušo
Budućih koljena sviju — svojega poroda cvilnog...
Široka, duboka, silna, valovna velika dušo,
Ja sam ti u sjenu ušo!

Gledam je, mjerim i kružim, ali se zamrsi mjera;
Ronim je, ronim i tičem, ali se zamrzne šaka.
Zadrhće misao svaka, zadrijema nada i vjera
U tvome ognjilu bučnom, tvoga sred kreševa jaka.
Lome se mjerila naša tvojoj pram velikoj, silnoj
Svemoćnoj snazi i krilnoj.

S nebom se rveš. Nad morskim bozima svima
Pobjedu slaviš. Dani ti bez ure minu.
Noći su krugljice male, koje ti porubi plima,
Očima gutaš dok zvijezde, proždiruć munje i tminu.
Krilima dosižeš beskraj, beskrajem prostireš prste —
Gromovne, olujne, čvrste!

Bezbroje žrtava ljudskih želudac nikada siti
Proguta do sad ti. Uvijek — čekaš i vabiš i ždereš...
Nikada ne će ti dosta čovječjih žrtava biti,
Majko bez srca i suze, djecu dok od krvi pereš...
Zavijaš, škripiš i hučeš, cjelovom daviš i čepaš,
Pozdravom siječeš i cijepaš.

Ipak si draga i mila, duboka, široka dušo,
Volimo s tobom romonit, kad ti se na suncu njedra
Kupaju; kada te zora obasja zlatna i vedra...
Tada bih rado u tvoje jazove najdublje ušo;
Gledo ih, gledo i gledo, mjerio uzalud vavijek,
Mjerio navijek i navijek!

Široka, duboka, silna, valovna Pučino! Seko
Silnoga, Tajnoga, Jakog: da li ćeš i mene sada
Povući sobom u ždrijelo, kušam da podzemno mlijeko,

Kojim se bogovi hrane tvojega prostranog Hada?
— Ako baš i to se zbude: ne ću ti nikada reći
Grke — i tiho ću leći.

Leći ću na dno, u svemir, koji će okrutan biti,
Ali od ovog stalno meni će vidjet se bolji;
U njem bih mogao valjda širit se, smijat i skriti
Od svijeta. Letjeti mrakom podzemnim, letjet po volji...
Igrat se mrtvoga diva, koji i s podzemnim grudim,
Vjeruje — sanjama ludim.

4. ZANOS.

Lijepo li je u to more gledit,
More gledit i s morem besjedit,
U noć zurit i u zvijezda sjaj... —
O još tako, moj udesu teški,
Malo dobar, premalo viteški,
Ljeta pet-šest krilit mi se daj!

Nikad na te požalit se ne ću,
Strijele tvoje zaboravit sve ću,
I tvoj na me pogled vječno mrk;
Al dopusti da me vali tresu,
Da me tresu i da me ponesu —
Tuda... ovda... kud je zadnji trk.

Jer lijepo je u to more gledit,
Nikog vidjet i ni s kim besjedit,
Osim zvijezda zaronut u sjaj... —
O još tako, moj udesu teški,
Malo dobar, premalo viteški,
Ljeta pet-šest krilit mi se daj!

Da prebrojim sve na nebu zvijezde,
Što se krijese i med sobom gnijezde;
Da valova svu izmjerim moć...
Ljeta pet-šest ovako, ovako,
A tad ako i bit će onako
K'o je bilo — vječan led i noć.

5. SLAVA TI, NEPTUNE BOŽE!

Tri su nam dana konji u gori valova k'o olovo teških,
Ljulja se ladja k'o miso nestalna, plašna i plaha;
Diže se pjena k'o brdo, vihori zviżde k'o Pak'o —
Nose nas bez duše, bez srca, bez daha.

Puši se nevjerno more. U nebo, u oblak skače...
Obrće, prevrće, reže, uspinje, propinje, stravi;
Bjësnî i lupa i prijeti, polijeva, škropi i pláče —
Dovabi, pa ljubi, pa plene, pa davi.

Tri su nam dana konji u šakam Silnog, Velikog, Ljutog,
Kao da put im je na Dno. Još malo, malo još treba...
Evo nas uprav po srijedi: izmedju zemlje i neba —
U šakam i Mračnog i Burnog i Krutog.

Negdje iz skrajnjega kuta sirene morske se čuje:
Zemljica majka je sladja od mora nevjernog vavijek;
Negdje se odziva odjek: nevjerno more je ipak
Drago i danas i juče i navijek!

Na nebu zasinu tada kano da s radosti zvijezda!
Vatrom nam ražeže konje. Djisnuše — plamen ih prože,
A silnim atlanskim morem kao da odjeknu odjek:
Slava ti danas i juče, veliki Neptune bože!

6. SUNCE.

Evo sunca, druže, evo oca mog!
Daljinama kruže traci mu i zlate
Jedra našeg broda i valove prate:
Sigurno će morem da prošeta Bog!

Da pogleda smjele kuda im je hod;
I kako se bore... i da li su kada
Grijali se tako na suncu k'o sada
Dok im brodi... brodi Oceanom brod.

— O nismo se tako još grijali, ne,
Jer ovdje je sunce drukče nego igdje:
O nisu se tako zagrijale nigdje
Naše misli sve, naše nade sve!

...Zlati, zlati sunce, čeka Oca svog;
A valovi šume sve tiše i tiše...
Možda ne će biti ni vjetrova više,
Kad se morem našim sad prošeta Bog!

Sag Mu steru nimfe uz valova šum,
A On pjenom šeće i kroz blijesak sijeva,
Dok sunašca bezbroj slijedi Ga i pjeva:
More Mu je srce, zemlja Mu je um.

7. POPUHIVA VJETAR BLAG...

Popuhiva vjetar blag,
Oganj nade pali se i krijesi;
Huj plahovit — uvijek nov i drag;
I taj morski miris i taj — trag
Svega do sad što vidio nijesi,
Uspinje te sve većma k nebesi...

Brod uvijeke siječe val,
A val uvijek prkosi mu smjelo,
I pljuska mu bokove i čelo —
K'o Neptunov da ga jal
Žari, neka svakog munjam sreta,
Ko morskoga boga u snu smeta.

... Kormilaru, pazi, pazi, aj,
Da ne sjekne rasrdjeni bog
Krilo jedra i moga i tvog —
Da ne bude negdje konac, kraj
Našem letu...
Tiho, tiho, tiho,
Eno opet brod se je zanjiho.

Ršum nagal, bijesan, jak
Iz busije našu napa ladju;
Božje luči ne vidi se trak;
Da nas zvijezde u tišini nadju —
Treba čuti vjetra blagog zuj;
Kormilaru, tiho, tiho... čuj:

Probudimo morskog boga sad,
Pa se njemu pomolimo tad,
Da se ršum umori i smiri,
Vjetrić blagi da opet zapiri,
I razgrije naše nade snova,
Zamrznute od morskih valova.

Pa će vjetrić doć...
Pa će ršum proć...

Tiho... tiho... tiho, oj,
Tiho brodi, brode moj!
Val ti čelo i bokove bije,
Al ti jošte naškodio nije

8. MEDITATIO.

Beskraj, beskraj, beskraj... uvijek beskraj pust;
S oblakom se more sastaje i ljubi,
A tvoja se miso gubi... gubi... gubi
K'o što i dim broda mračan, maglen, gust.

Beskraj, beskraj, beskraj... širina i krug,
A ne vidiš mjere, konca ni početka
Možda to je Bezdan posljednjeg svršetka,
Gdje da stane cijeli Besmiso i Rug!

Možda to je Vjera, koja ima doć
Pre neg onaj dodje koji nam ju stvara;
Možda to je tamjan što s' naših oltara
Vije se u oblak, u ništa... u — noć.

Baš k'o dim tog broda: mračan, maglen, gust;
Baš k'o otac bijede što na oblak sjeda,
Baš k'o mnoga tajna, što se vidjet ne da —
Beskraj, beskraj, beskraj... samo beskraj pust.

9. PJESMA MISLI I LJUBAVI.

Kraljice širnog mora: što radiš kad sunčeve ti zrake
Prožegu prejasne dojke i tvoje iskri se mlijeko,
I Bog se smješka na te i Bog ti pruža šake...
Kraljice širnog mora, velika blistava seko
Vjetrova i valova, što radiš u tom času?
— Učim te, čovječe-dijete, ljubavni plamovi da su
Od smrti jači i krući,
Od sunca draži i vrući!

Kraljice cvilnog mora: što radiš kad vihori zahuču
U tvoje kose plave i tvoje grudi bujne,
I bog kad morski srdit po moru sipa tuču...
Kraljice cvilnog mora, što radiš sred olujne
Mećave morske tada, za punih smrti dana?
— Liječim te, čovječe-dijete, gromovima od rana.
Vjetrove čekam i ljubim,
Snijegove topim i snubim.

Kraljice crnog mora: što radiš kad Oluj brodove krši,
I gladna neman morska proždire srdašca mnoga,
Dok vihor cvijelom zuji k'o pogreb da se vrši...
Kraljice crnog mora, ljubo bogova i Boga,
Što radiš u tom trenu, svoga sred tamnoga dvora?
Kažem ti, čovječe-dijete, da nikad nije Zora
Plakala za svojim tracim,
K'o ja za takvim junacim!

Kraljice strašnog mora: što radiš kad bogovi ostave svi te
Samu u moru i lete za Zvijezdom nebeskom,
I njoj se vješaju o vrat i s njom si cjelove kite...
Kraljice strašnog mora, kud ciljaš tad očiju s blijeskom?
— Oživim, čovječe-dijete, Velikog, Silnoga, Njega —
Mrtvoga kralja i bježim
S ranam sve jačim, sve težim.

— Bježim, bježim i bježim visinam i nizinam,
I s kraljem legnem i ležim na dnu, na vrhu, na pjeni;

Porod se tada silan i strašan začme u meni,
I na svijet dodje jači i s dubljim sa dubinam...
I osveti me kraljski: porod moj strijelama gadja
Nevjerne bogove stare i nove bogove radja!

10. NEMIRI.

Pučinom struj, nebom šir,
A sa mnom nije, nije mir.
U noćcu zurim sam i nijem,
I ne znam za san ni za drijem.
A srce k'o da tješi noć:
Sve će proć, sve će proć . . .

— O proć' će sve kad tebe biti ne će,
O, sve će minut kad ti ćeš minut, znaj;
Poguši plamen i utrni svijeće,
I budi mrtav — zmaj!

Jer plamenom ko stupa,
Taj o svoj život lupa
K'o leptir tvrd o kam,
I vjerujući njemu,
Pitaš se uvijek: čemu
Ovako nijem i — sam! — — —

. . . Pučine virom, neba širom,
A nikad, nikad, nikad s Mirom.
Uz jeku, huj i vjetra zuj,
I posmjeh dalečine —
Posjedni malo tamo, tuj,
I gledaj, vidi, slušaj, čuj:
Od laži do istine,
Od istine do laži:
Grli, ljubi, nadji, traži
Sve, što nije tvoje,
Pa tlapi dalje, dijete moje!

A kad šapne Noć:
Sve će, sve će proć — — —
Ti joj reci: da;
Sve će proć kad tebe ne će bit
Ni tvog srca živa,
Kad ne ćeš moć ni mirisat ni pit
Vino sočno s' tvojih njiva . . .

. . . O sočne njive,
O cvatni lazovi;
Pučino mora,
Tišino zora —
I vaši mlazovi!
Ja ću s vama sad
Mjesto onda, tad —
Da se poigravam,
Da vas obožavam!
I nestat ću tako,
O, nestat ću lako:
Na krilima vašim —
U nemirim našim.

11. DUBINE.

To nepregledno more, te nepregledne gore
Valova, što do neba sižu;
Taj oceanski bezdan bez jezgre i bez kore,
Uz kog se tvoje misli nižu...;

Sve nižu, nižu, nižu... a uvijek stoje tužno
Pri početku i bez konca...
Taj oceanski bezdan tebi je dao krila,
Al nije dao vjeru ronca.

Oh, nije dao i moć, da sidješ do dubina,
I vidiš i čuješ i rekneš...
Ne, nije još ti dao i nikad ne će dati
Oštrac, kojim Mrak da sjekneš! —

I uputiš se putem, koj' ne možeš da nadješ,
I koji ti je svedj daleko.
Ti roniš, roniš, roniš... al do dna i do puta
Brani ti doći uvijek — Neko.

I znaš, sve većma znaš,
Da igračka si sitna u čudnoj nekoj ruci,
Što vrti te kud je volja.
Pa kad joj sve baš daš,
K'o od milosti čuješ: te konce mi povuci,
Da igra moja bude bolja! — — —

O, oceansko more, o oceanske gore
Valova, što do neba sižu,
Ja vidim: moje misli bore se i bore,
I borbom sebe u vis dižu.

Al uvijek mi ih Vihor obori na po puta,
I one brode tad bez staze.
Ja vidim: vaš ih bezdan guta, guta, guta...
Pa same sebe često gaze.

12. ZEBNJE.

Mrak. —
Nigdie kraja, nigdje svijeta,
Nigdje ptice, nigdje cvijeta,
Da te sjeti svijetla kog...
A sve žešće vjetar jak,
I bijesnije lupa, huče,
I strašnije bije, tuče
Rebra broda tvog.

Noć. —
Oblak sipa munje, strijele,
Dani su bez zore bijele,
Večeri bez milja svog;
A sve jače — tajna moć —
I groznije — šiba, prijeti,
I moćnije spominje ti,
Da je negdje — Bog.

Strah. —
Razvio je svoje sile,
Napunio kosti, žile
Zebnjam, koje griska crv:
Da nas beskraj ždere, guta,
Po širinam morskog puta...
Pa se ledi krv.

Krik —
Galebov je iznenada
Posijao nešto nada,
Da smo blizu cilja svog.
A iz mora kliknu klik:
I u magli i u tmini,
U dubini i visini
Lebdi, lebdi — Bog.

13. PROBUDJENI POLETI.

Leti! Leti! Leti!
Nek zavidi ti vrag,
Neg zavidi ti Bog!
Sveti se i osveti
Patnjama duha svog,
Srca svog!

Plovi! Plovi! Plôvi!
Put ti je lijep i nov,
Svet i nov!
Užgi se i obnovi,
Gradeći vječan krov,
Novi krov!

Snivaj! Snivaj! Snivaj!
Sni su k'o meda sát,
Raja sát ...
U miru nemir bivaj;
I plivaj, plivaj, plivaj,
U — nepovrat!

Pa znat ćeš da si — sam,
Kroz morske stijene, sirene i plavi —
Našao Boga, otvorio hram,
I napio se s' vrutka — zaboravi!

Pa znat ćeš da si Bogu dao sve,
Što On je tvojoj podario duši:
I pelud taj, što rodi se, da mre,
I plamen taj, što gori, da te guši.

Pa znat ćeš da si ispunio zavjet
Umrlih zvijezda i poljana strtih,
I presušenih rijeka, što k'o avet
Izliješe se u vječno ždrijelo smrti.

O, znat ćeš — da si sam,
Uz posmjeh blagi morskog boga —
Ušo u vječan . . . vječan hram,
I došo k cilju — Ništa svoga.

* * *

Vjerujte:
U more. u gore, u litice, u rijeke,
U vale, u ždrale, u posmjehe daleke
Modrih, plavih visina...
Letite s njima, grlite se s njima:
Vjerujte njima!

Pitajte u njih, u njih pitajte
Sve, što oko hoće i duh želi. — —
Ljubavi knjigu iz njih čitajte!
I vidjet ćete: prvi listak bijeli
K'o rujna da je zora — —
Zapliva dušom neba i mora.

Vjerujte njima!
U njih ljubavi ima!
U njih mladosti ima!
U njih radosti ima!

TRIPTIH.

Urošu Dučiću.

1. ROSA NA LISTU.

U tebe je duša k'o rosa na listu: —
Vjetrić listom njija na Zorinu krilu,
Zora rosu splija u peharu čistu
I pruža je danu kroz jutarnju svilu;
U tebe je duša k'o rosa na listu.

Rosu ljubi sunce i sunčana zraka;
List zatrepti tada — čeka rosu budno
K'o velika miso svojega junaka...
Pa kada je došo zagrli ga žudno;
Rosu ljubi sunce i sunčana zraka.

Opijeno njome sunce draže hiti
Za planine stare i svijetove nove,
I opet se vrati, da se rosom siti;
Svoju prvu rosu list uvijeke zove...
Opijeno njome sunce draže hiti.

— Zašto nisam dobar tako kao i ti!

2. BEZDAN ŽIVOTA.

Ti u bezdan glediš očima leptira;
Leptir ljubne krilom dno i — opet strujne,
Da nadje na cvijetu počinka i mira;
Cvijet mu nudi oči i usnice rujne...
Ti u bezdan glediš očima leptira.

Nadimlju se vjetri i bjèsni oluja,
Opire se leptir o zlaćana krila.
Ako ga potrese i zanese struja —
Zemlja mu je majka i maćuha bila.
Nadimlju se vjetri i bjèsni oluja.

Tako ide leptir za strujom u svijetu —
K'o tajnovit odjek nekog svetog tkiva.
Cvijet vjeruje njemu, on vjeruje cvijetu,
Pa jednome isto što i drugom biva;
Tako ide leptir za strujom u svijetu.

Uzdisaj mu nikne da i bezdan kiti:
— Zašto ja ne mogu tako kao i ti!

3. VATRA DIVLJA.

U meni gori vatra divlja,
Pa zrak i život guši;
I što je miso koja življa,
U zalomu joj staza krivlja;
Pa sve se rosno suši.

Pred zvijezdu stupi trudna noga,
I srce trag joj slijedi.
— U mirijadam eno Boga!
A nakon sna i sklopa svoga
Demona oko gledi.

U bezdnu miso vre i stane,
I hoće sve da dozna . . .
A tamo — k'o sa vrška rane
Otrovna ona kaplja kane,
Pa jedva sebe pozna. — — —
— — — — — — — — — — — — —

— — — Ne hodi k meni... il dodji, al ne stoj,
Pomozi snove snovat;
Ne hodi k meni . . . il dodji, al ne stoj,
Tvoj dobri duh bih mogao otrovat.
Zapeka sunca otrov mi je dala,
I život ne da da se njega riješim;
U pepelu, sa kraljskog pjedestala,
Ne Bogu — sebi griješim!

Ja vjerujem u nevjeru baš svega,
Što ovim svijetom gmiže;
Ni sa dna ni sa brijega
Ne mogu doći Smislu bliže. — — —

Sve vatra suklja divlja,
Sve zrak i život guši;
I što je miso koja življa,
U zalomu joj staza krivlja,
I teži nasip duši.

Pa kano knjiga bez početka,
Čitana uvijek, nikad znana,
Polažem pečat svojih dana —
Na ciglo slovo jednog retka

MLAZOVI DUŠE.

Nadi i Srećku.

O . . . lijepo li je, kad za noći ti'e,
Akordi srca zatrepere žudno,
Pa vele nešto što za kazat nije . . .
I poluglasno, strasno i razbludno
Ponesu dušu iznad neba svijeh — —
O, lijepo li je!

Kad beskrajno nebo svoje suze tajne
Na sumorno krilo lepetom izlije,
I duh se vije kroz lazure bajne,
Gdje nova snaga proključa i vrije:
Da život novim povojem povije — —
O, lijepo li je!

Kada glasi vjetra i pjesme leptira
Uzbibanom srcu uzdisaje broje,
Dok svevidno oko sipa iz svemira
Božanstvene psalme, što vječito stoje
U knjigama tvojih žudnja i nemira . . .
Pa ti meka duša u svilu se svije — —
O, lijepo li je!

I kad zvijezda zvijezdi o grlo se vješa,
Mijući se pjenom vasionog vira,
A miso se sretna iskri i komeša
K'o da zvijezdu ljepšu od najljepših bira!
Pa sve tepaš u toj kolijevci svemira —
K'o da stopa nikad u svijet zašla nije — —
O, lijepo li je! — — — — —

Tada — — — — iz tišina svojih svetih noći,
Na krilima Čežnje i Žudnje i Vrenja:
Ja ću Vas dozivat glasom one moći,
Što svesilnom jekom svemirskoga Bdijenja
Vodi srodne duše u hram Providjenja.

Ja ću Vas dozivat sa sunčanom zubljom,
Koju Svemir pali na Dušinoj vatri.
— Svaka tada duša Boga svoga snatri,
Pa širinom leti sve daljom, sve dubljom . . .
Svako tada srce hlepti . . . trepti . . . plamti.

Ostajte mi sbogom. Al ću Vas dozivat
Iz tišina svojih i dana i noći,
I Vi ćete k meni opet . . . opet doći;
O Vi ćete meni uvijek se odzivat:
Puni svete vatre, puni tajne moći —
Što će moje boli melemom pokrivat.

Oh, Vi ćete doći . . . pomoć mi otkrivat
Tu svemirsku knjigu, koju čitat znade
Samo ona duša, što duše imade
Mog predragog Srećka, moje drage Nade . . .
Oh, Vi ćete doći bol mi utažívat . . .

Ja ću Vas dozivat! Ja ću Vas dozivat!

ISELJENIK

(SVRŠETKOM GOD. 1914.)

ISELJENIK.

1. TUDJA ZEMLJA.

Tudja zemljo, rekoše mi ljudi:
Kada k tebi dodjem — da ću moći
Izbrisati neke crne noći,
Što mi trovom zatrovaše grudi . . .

Da u tebi čudna raste trava,
Što i mrtva čarom opčarava;
Da u tebi čudno niče cvijeće,
Što i mrtva mirisom oblijeće!

A gle, ti mi noći crnje stvaraš,
U tvom cvijeću krut se pelim krije . . .
Tvoja trava zaborav mi nije — — —
Tudja zemljo, zašto stranca varaš!

Kad za časak sreće dao sve bi,
Ti mu nudiš olovnoga dara:
Puno vatre, al premalo žara — — —
Majko moja, ljepše je u — Tebi!

O sad pojmim smiso Tvoga slova,
Majko naša, i kada nas karaš . . .
Krv nam pitaš, al i krv nam stvaraš,
A krv rod je vječitih plodova!

A ovamo ni roda ni krvi,
Tudja zemlja od tudjine sva je;
Svima pruža al svojima daje;
Posljednji smo i kada smo prvi!

Mučimo se svuda — kako koji,
I svak od nas ugodit joj želi . . .
Sve to ona vidi, ipak veli:
Dobri ste mi, ali niste moji! — — —

Za sve želje nikad pravog smiješka,
Za sve žrtve nikad pravog darka,
Za sve patnje nikad slova žarka . . .
Tudja zemljo, alaj si nam teška!

2. NOSTALGIJA.

Pred njedrom pučine stoji ladja bijela,
Na daleki put se oprema i sprema.
Danas . . . sutra plovi preko svijeta cijela . . .
Za njom juri miso, koja luke nema,
Za njom jedri jedro, koje broda nema.

— Ladjo, bijela ladjo, sestro bučna mora,
Bih li mogo i ja s tobom sada poć?
Vidim: moja kuca da otkucne hora,
A da nigdje ne ću doplivat i doć . . .

Ovi što me glede ne čuju mi glas;
Ladjo, bijela ladjo, ti mi budi spas!
Ponesi me sobom . . . Ti si kći valova,
Ja sam dijete bure, kiše i vjetrova . . .
Kršio me lom,
Pa pobjegoh ljutit i ostavih dom.
Al već ne bih bjego s' domaćih vukova! — — —
Ladjo, bijela ladjo, ja bih opet k svom!

. . . Ne ćeš da me primiš ni ti, sestro mora,
Veliš: nije strancu sad slobodan put . . . —
Al meni je ići! Pustit me se mora!
Bože, al je ljudski zakon strašan, krut!
Sve me, sve me opet sebi natrag zove . . .
Bože, al su grozne strancu muke ove!

Zaplivaš i podješ, da ti lakše bude
Iskapiti sudbe dosudjeni vrč.
Plivaš . . . plivaš . . . plivaš . . . dok na pola puta
Uhvati te grč.
Sretaš bijelu ladju, što te milo gleda;
Primila bi ona, ali zakon ne da.
Grcaš . . . grcaš . . . grcaš i dalje se krećeš;
Potonuti ne ćeš, isplivati ne ćeš. — — —

Ladjo, bijela ladjo, čuj bar srca glas:
Kad ne možeš meni, budi njima spas!

Pomozi im svima i obradui sve: —
Vukove i tigre mojih rodnih šuma,
Jakrepe i vrapce dolova i druma
Bez razlike sve —
Ne mogu ih nikad zaboravit, ne.
Nek strijeljaju mržnjom, nek proklinju vjerom,
Ja njih sada ljubim neizmjernom mjerom!
Bez razlike sve —
Ne mogu ih nikad zaboravit, ne. — — —

— — — Plovi ladja, plovi preko svijeta cijela,
I opet se vrati i opet se sprema . . .
Za njom juri miso, koja luke nema,
Za njom jedri jedro, koje broda nema . . .
Plovi, plovi tako uvijek ladja bijela.

3. ZGUSNUTI DIMOVI.

Ovo je zemlja zgusnutih dimova!
Ovo je kula zagušljive vatre!
Ovo je vulkan podzemnih krikova!

— Sve hoće da se duh zgnječi i satre;
Ovo su peći gdje — olovo se topi
Za srce, da ga jednim mahom — zatre.

Utaman napor. Krv unakrst škropi
Plamenje duha i san davnih snova:
Da cvijeće duše kaljuža ne stopi!

U vlasti žurbe iskre se umova
Samoćom gase i slobodom suše;
Ovo je šuma pitomih vukova!

— Sve jedni druge zagrljajem guše.
Nebotik toranj pred Molohom zlata;
Ovo je groblje poletima Duše!

Prokletstvo gutam sa svačijih vrata,
Jer nisam s njima — atomićem niti;
Ovo su prsti duševnih dželata — — —

I bezdan jedan grdan, strahoviti!

4. BOŽIĆ U TUDJINI.

U svetoj Noći plamte na razgaljenu nebu
Mirijade zvijezda;
Iz kućne crkve klikću božićnu slatku pjesmu
Milijuni gnijezda.

Tek stranac — nijem i leden k'o svijetom da se krade
Stiska led u znoju,
I zna da klenut ne će jer crkve ne imade
Za bol ljutu svoju.

U velikome gradu, u nepoznatu svijetu
Božić ga je našo;
I zuri u svijet tako i misli kud je došo,
I kako bi se snašo.

Sve misli na dom jadni i u njemu što kuka,
I na rod što se kolje . . .
Pa ledeno mu srce i ledena mu ruka
Drhću sve — bez volje.

A milijuni vape: hozana, oj hozana,
Davidov Sinu sveti!
Sve vape, žarko vape . . . Tà oni su u toplu,
I nisu — prokleti.

I tudjinac je tada na gradsku ploču pao,
Da krv mu s' čela teče.
Tekla je i tekla, dok usnu je prožegla,
A usna tada reče:

Ne poznajem vas, zvijezde, ne poznajem vas, ne,
Moj Betlem je bez — Boga.
Ne zovite me k sebi. Satrto sve i sve —
Od božića je moga.

5. OSTRVO BLATA.

Mladenu.

Sve vrca, vrca ispod mojih nogu,
Sve škripi krajem, a sredinom štrapa —
K'o demon bijesan, što prkosi Bogu;
Sve škripi, zija i gnjiležom tapa.

Ja izmičem se . . . al kuda bih, kada
Od njeg je sve, što oko moje gledi.
Da bježim? Kamo? — S njim i po njem vlada
Onaj, kom ime zarezat ne vrijedi.

Na ostrvo me ovo baci val —
Njegova mora, što krv kletvom miješa,
I ja sam amo zalutali ždral —
Atom od nekog povećega lješa. — — —

Sve vrca, vrca ispod mojih nogu;
Sve sipi . . . kripi . . . vre.
Mladene, blato poštrapa mi sve,
Al srca jošte — ne!

Ja stojim i tu kao mladi bog,
Koj' rve se sa zvijeri svake vrsti . . .
— Nek klokću zubi, nek se grče prsti,
Al ne dam blatu srca svog!

6. ISELJENIKOVA KOB.

Ravnice plodne, širne,
I šume . . . gaji . . . i rijeke i cvijeće,
Al šapat njihov do srca ti ne će,
Da strunu koju dirne.

I danak vedar, tih,
I zora blaga i lazurno veče,
Al srcu . . . duši ne zbori, ne teče,
Da vedar kiti stih.

Tek čuješ: nismo mi
Ni od tvog srca ni od tvoje krvi,
Pa bježi . . . ili u prah naš se smrvi —
K'o drugi tvoji — svi!

A ti se rveš: — — — ne ću. . . ne ću. . . ne ću
Zakopat srca svog!
A ono stoji zakopano ipak
Sred groblja — dubokog. — — —

O nigdje, nigdje . . . ne,
Za stranca, Majko, milog oka Tvog!
Pa ko se rodi da tudjinac mre,
Tog prokleo je — Bog.

I kletva ta na mrtvom čelu stoji,
K'o pečat zla, što došlo je s'nebesa,
Da nakon sviju brodoloma tvojih —
U tudjem groblju kosti ti pretresa.

7. PLAMEN NA UGARU.

Nema, nema mira. Opet Tebe zovem
Iz dubina duše povrijedjene svoje;
K Tebi svaka miso leti. Tebe zovem,
Zemljo sreće moje i nesreće moje!

Ozovni se, Majko, život mi produži!
Svom Lazaru malom grijeh oprosti oni —
S kog nam krv se burka . . . pa bježimo trkom
U neznane kraje, gdje nam ladja toni.

Toni moja ladja, šibaju je vjetri,
Udaraju munje, razdrobljuju gromi . . .
Ne žali je niko . . . ne pita ju niko,
Ima li joj spasa i zašto se lomi. — — —

Nema, nema mira. Ti ćeš barem, Majko,
Oplakati dijete, koje Sudba ganja,
I koje je svugdje prenesretno bilo —
Zato što se ne zna rastavit od — sanja.

Ne mogu se rastat. Odreć se ne mogu —
Svog života pola, svoje duše cijele!
Ja njih ipak volim, ma da su me, Majko,
Moje sanje, eto, na krst razapele . . . — — —

Nema, nema mira. Žudim, silno žudim
Ugledati brda i planine Tvoje,
Da zaplivam opet svojim sanjam — ludim,
S Tobom, zemljo sreće i nesreće moje!

BALSAM SRCA

BALSAM SRCA.

1. ISHOD.

Poskočilo sunce na krilatu atu,
U zorinu mlijeku prelijeva se česma,
Naokolo kamen životima posut,
A svaki je život jedna cijela pjesma!
— Oj života Bože, oj ishoda tvorče,
Ja se klanjam Tvoga svepromisla cvijetu,
Što miriše ovud, da možemo ipak
Časak barem koji radovat se svijetu!

Eno — sve se smješka, sve ljubavlju zbori . . .
Po poljanam janjci, po gorama ptice;
Dan žeravom žari, noć mjesecom gori,
I životu dube sve to jače klice.
— Oj sunaca oče, oj života tvorče,
Ja se opet radjam u Tvojemu rodu,
I vjerujem da ću ovim doći putem
Tamo gdje je izvor usjevu i plodu!

Zričak onaj mali, što u noći zriče,
Iskra ona zlatna, što večerom sine,
Travka ona sitna, što pod stijenom niče —
Sve to meni kliče: — Polako iz — tmine!
— Oj svjetlosti tvorče, oj puteva Bože,
Ovo put je za me, pošalji mi Zvijezdu,
Koja će me pratit i dovest do mete,
U zatišje sveto, k Tvog promisla gnijezdu!

. . . Poskočilo sunce na krilatu atu,
U zorinu mlijeku prelijeva se svemir;
Sve životom vrije i pokojem diše,
Pa i moj je časom utihnuo nemir.
— Oj svemira Bože, oj tišine tvorče,
Daj mi krila zore i sunašca vatru:
Da se konji moji ne umore jošte,
Da prevale stazu ma da tad se satru!

2. NEDJELJA.

Nedjelja je danas. Podranili momci,
Da k bunaru dodju, gdje se cure vrte;
Pomoći će oni bremenicu njima
Sa bunara dignut, kad se cure prte.
A gdjekoji pri tom dotać' će se ruke,
Ili svježa lica il nožica lakih,
Pa će onda cura zasramljena kliknut:
Gle ti ovih naših momaka opakih!

I poći će cure, a ostat će momci,
Da se ono bave prepiranjem slatkim:
Koja li je ljepša, koja li je draža?...
— Ona, brate, ona, s jabučicam glatkim!
— Nije nego ona sa očima crnim,
Što k'o munje prže, što k'o vatra pale...
— Ta će moja biti!
— Ne će nego moja!
Al su, Bože, drage, te seoske male!

Drage k'o i jutro za nedjelje svete,
Kada zvone zvona i u crkvu zovu,
Pa se cure vrte, pa sve momci lete —
Ko će prije vidjet onu ili ovu!
I koče se cure, i koče se momci,
Pucaju od zdravlja, mladosti, svježine...
Oh, to selo malo, ta nedjelja sveta,
Ne mogu se kupit za carske cekine! — — — —

Daj mi ruku, druže, pošećimo ovud,
I pusti da dišem: davno nisam diso;
U tišini ovoj — nova će mi doći,
Koju — život treba puna smisla — miso.
Pred njome ću kleknut k'o za doba prvog,
Kad nedjeljom majka u crkvu me zvala,
A sada me zove sa bunara hladnog
Ta seoska crnka, ta košuta mala.

3. UZDAH.

Srećku Perišiću.

... Razgovaraj dalje, razgovaraj, druže,
Okrijepi se sokom hrane krepke, snažne,
Što provire vrelom sa majčine duše;
— Ne brigaj se da su meni oči vlažne.
Razgovaraj dalje. Ja ću se odmaknut,
I uzdahom uzdah pratit iz prikrajka;
Ne ću da ga vidiš, ne ću da ga čuješ...
— I mene je tako milovala majka.

Razgovaraj dalje, razgovaraj, druže,
Naužij se sreće, nagledaj se raja;
K'o da rijeke meda — — je l' de, tako ti je,
K'o provrele da su iz božjega kraja...
Pa ti srce blaže, pa ti dušu bodre,
Kano da te morem hitra nosi šajka;
Oh, i ja sam tako osjećao nekad...
— I mene je tako milovala majka.

Razgovaraj dalje, razgovaraj druže;
Nek ti slast napitka i sok hrane snažne,
I čar sveužitka — ne pomute ove,
Ove oči moje i mutne i vlažne...
— Tu, u ovoj bašti vjere i života,
Majčin ti se smiješak oko srca vije,
A tamo u hladu... pod čimpresjem gustim,
Moje majke smiješak hladna zemlja krije.

— Spavaj, moja majko, spavaj, moja srećo!
Ja ću te probudit još za danak koji,
Kad valove duše preplovim i stišam,
Kad će bit svršetak svih trzaja mojih. — — —
Razgovaraj dalje, razgovaraj, druže,
Uzdahom ja uzdah pratim iz prikrajka;
Ne ću da ga vidiš, ne ću da ga čuješ...
— I mene je tako milovala majka.

4. RODNA GRUDA.

Moje malo selo, moje drago selo,
Hrano srca moga, hljebu duše moje!
Lahoriću blagi, što mi znojno čelo
Rashladjuješ dahom žive vjere svoje!
Brda moja rodna, more moje sinje,
Potočiću bistri i puteljci čisti:
Stari drug vaš nosi srce vam djetinje,
On se k vama vraća jer je uvijek — isti.

Ovdje — u tom kraju živih kamenova
Ostat ću i ne ću tražit ništa više!
Škvasite mi usne sokom plamenova,
Što iz svakog humka rodnog mi miriše . . .
Naberite pregršt kaduljina cvijeća,
I lišća i kića s' maslinove grane;
Podajte mi ono, što još niko nije
Dao: mira duši, srcu malo hrane! — — —

Širi, rodna grudo, svoja sveta krila;
Piri, rodni vjetre; grud te moja žudi;
Majko, rodna zemljo, kolijevko mi mila,
Lijepo li je ostat daleko od ljudi! — — —
Rashladjuj, rashladjuj, lahoriću — čelo,
Nek se opet pčele mog ulišta roje . . .
— Moje malo selo, moje drago selo,
Hrano srca moga, hljebu duše moje!

MOJA MISIJA.

Moja je misija svršila. Ja polazim na dno
Konačnih svemirskih zala.
Niti se smijem nit plačem;
Pače — na svemu vam hvala!

Hvala vam na trzajima, što ste
U dušu slali ih moju.
Drvo je rodom rodilo: Evo
Mladost sam pokopo svoju.

Ništa . . . baš ništa vam spočitnut ne ću;
Što imaste to ste mi dali.
Užižem radosno posljednju svijeću
Ja — buntovnik isprazni, mali.

Nešto sam ipak učinio za vas;
Tä ne ćete psovat me mrtva!
— Bio sam četnik suze i srca,
Sanjarske ljubavi žrtva.

Grijehu na ledjima svojih otaca
Ispijam čašu gorčine.
Živote, sbogom! Uživam — dašto,
U znaku grobne topline.

U red se, u red se, druzi,
Neka me pogodi zrno!
Ovo su bajni, proljetni luzi,
Što zlate i — olovo crno.

. . . Moja je misija svršila. Sa kamena siva
Kaplja se surutke cijedi;
U nju k'o u krv zgažena diva
Mrtva mi zjenica gledi.

INA

INA.

1.

Napokon si došla. — Hujio je vjetar,
Igrao se lišćem tankih jablanova,
Cvilila je zemlja i kroz hladne stijene
Nosila mi pozdrav zgaženih lugova.
Kroz ponoć sam išo bez ijedne zvijezde,
Ni mjesec se nije obaziro na me . . .
Napokon si došla, da ostaneš sa mnom,
I sve moje dijeliš što stoji uza me!

O sve moje dijeliš što stoji uza me!
Taj uzdisaj čudni kad se noćca hvata;
K'o da ptica neka prerezanih krila
Kroz prašume traži izgubljena brata!
I taj hljeb što nije mijesio se rukom,
Koju nebo daje, koju zemlja ima . . .
Oh, to sve što rodi izmučena duša,
Kad u borbi živi sa sobom i svima!

Ja Te vidjeh davno kroz oči metulja,
I kroz pup u gori osamljena drva;
Čekao sam uvijek, al vjerovo nisam,
Da će se razvedrit moga neba mrva . . .
A Ti sad si došla! O Ti sad si došla! — —
Nije ipak život urodio stazam,
Koje su me zvale otkad sam upozno
Taj ljudski i božji smisao i vazam!

— Gle, u dvoru, što je zidan od oblaka,
Golubica stoji vedra, laka bijela,
Do nje golub sjeo, kome su u gori
Raznijele oluje srž duha i tijela.
I Ona mu priča: baš zato da dodje,
Što vjeruje srži, koju sudba lomi,
Jer da živi krilo, što se s vjetrom bije,
O, da ono živi i kada se slomi!

I dalje mu priča: da što niko nema,
I što ne bi moglo niti da se dijeli —
Ona da je našla u skršenom krilu,
Pa baš hoće za se imat dio cijeli!
I ne će se vratit gdje nema dijelova,
Gdje je krvi srca otrov — zdrava hrana;
Oh, ne će se vratit u dijelove svijeta,
Gdje ne plače stablo kad mu cvili grana. — — —

Napokon sam čuo i taj glas, za kojim
Čeznuo sam srcem pogažena crva;
Evo mi je cvijetom urodilo drvo,
I zraka je jutra na me pala prva.
— Tiho ... samo tiho. Drveća je mnogo
Još ostalo suha usred moga polja; —
Oživi ga dahom, pomiluj ga duhom,
I od mene draža, i od mene bolja!

2.

Tako! Val su raja ovi naši treni! —
Sunašce Ti u snu na srdašce piri,
I meni je k'o da zaplovit ću s Tobom
Nekud — gdje su ljudi postali leptiri.
S' cvijeta lete k cvijetu; a zlatni su, zlatni...
Ne znaju za mržnju ni što mržnja daje;
Tako! Vjero moja! — U tom novom svijetu
Svaka moja miso vrelom provrela je.

Koga sretnem prvog, reći ću mu: druže,
Evo sam ti došo sa srećom i — velim:
Nebo se je ipak nasmiješilo na me —
Nit šta drugo hoću, nit šta drugo želim! — — —
Tako!... Nek se lahor Tvojim dahom igra,
Nek mi glasi Boga otajstvenim mukom;
Savladat ću lava, ukrotit ću tigra
Tvojim toplim srcem, Tvojom mekom rukom!

...Gle, mjesec je svoje već raspleo tkanje,
Blaga veče nina istrzane živce,
Presvlači se zemlja i mrmonji granje —
K'o da traži Žrtva svoje kobi krivce.
— Tako! Ti ih štiti svojom dušom čistom,
Reci da su pošli sa te grješne grude;
Iskiti mi dvore maslinovim listom,
Jer u sreći hoću svak da sretan bude! — — —

Od raja si ljepša u večernjoj sjeni!
Igraj se toplinom i milinom njenom,
Zapjevaj mi pjesmu, koju Bog je pjevo,
Kad je gledo prvog čovjeka sa — ženom!
Ni brige me da se nakon toga — lukom
Zametnula amo i božija igra...
Ja ću Tvojim duhom, ja ću Tvojom rukom
Savladat i božjeg najljućega tigra!

Ti se samo blistaj uz mene i — čuvaj
Suzu svoju tajnu i od zore čišću!

Bit će da je zora i satkala nju Ti,
Ružičastim prstom, na sunčevu lišću . . .
Pa ogrijaj sunca i šaputaj lišća,
Sastaše se skupa ispod moga krova . . .
Oh, lako je onda krotit ljuta tigra;
Je l' de, lijepa grano mog života nova!

3.

Zakrili me. — Vjetri duvaju k'o bijesi,
Kan' da sve će smrvit, polomit, zaznijeti,
K'o da su se svač'ji prevršili grijesi,
Pa se drvlje buni, pa se Pravda sveti . . .
Zakrili me. Ni ja nisam list o zori;
Tä kaplja sam mora, što svijetove vari;
Izniko k'o i svi na toj grješnoj kori —
Grješnu su mi krvcu ostavili stari.

Klica mržnje neke i u meni klije: —
Ubiše mi oca na pravednoj stazi,
A majku mi živu zakopaše u grob,
A brata mi tudji pozobaše jazi . . .
I sestre sam imo . . . ni njih nemam više;
O pa htjedoh mnokrat zbrisat s' čela svoga
Ono, što se vjerom i zove i piše,
Ono što se čeka u dvorima Boga! — —

Zakrili me. Možda Pravda krivca traži,
Koji i Njoj svojim zlodjelima prijeti,
Pa ne može nać ga u toj grješnoj vrevi,
Te sad hoće da se na meni osveti . . .
Reci Joj da moji nisu ipak grijesi
Prema mjeri onoj, koja na grijeh zove. —
Ako Ona može gore na nebesi'
Nek izgladi onda brazgotine ove!

. . Ne ću, ne ću moći ne sjećat se one —
Na kojoj sam pupo — svog života grane,
Da i mogo sve bih zaboravit druge
Pretvorene u noć svoga jutra dane! — — —
Zakrili me. Nikog osim Tebe nemam;
Vjetrovi su jaki, al i Ti si jaka;
Na Tvojoj ću ruci da časak zadrijemam,
Dok se slegnu djeca Oluje i Mraka.

A kada se slegnu, nastavit ću priču,
Onu stalnu priču, koju noć mi šara

Kad se nebo sklopi, pa sve mrtvi viču,
I budi se vjera pod pepelom stara . . .
I sve sjene kruže oko mene blago,
A Jedna mi uvijek konce srca kreće;
Oh, znam da bi htjelo ono Oko drago
Milovati mene i kad mi se ne će . . .

Razriješit ćeš mnoge moje čvore tada,
Koje dan mi plete i pečate noći;
Razbiti ćeš vrata opkoljena grada,
Posvetit ćeš moje napore i moći.
I reći ćeš Sjeni što me plačno motri,
Da uz Tebe ipak sreća mi se smješi,
A Ona će tada — što nikada nije
Da se mrtva smije, da se mrtva tješi!

Zakrili me... tako... da zadrijemam sada
Na jedinoj jednoj na mekanoj ruci;
Brodovi će stati i počinut malo
Nakon puta duga — u tihanoj luci.
Vjetrovi su jaki, al ni luka nije
Sazdana na travi il na mrtvom pijesku;
Ne pljuska je voda nego krv ju mije! —
Ti se u njoj sjaješ k'o munja u blijesku.

4.

Pa sve tako dalje, pa sve tako sladje:
Povijaj mi misli i nade i sanje,
Nek na stablu listak, nek u polju cvijetak —
Cvjetao bi bolje, opadao manje!
I da srce nije procvalo na trnu
Bez i jednog znaka bar trnove ruže;
O sve tako dalje, o sve tako sladje — — —
Glasit ću se jače, trzat ću se duže!

Vrh oblaka gore što munjama zore,
Udarit ću kamen: natpis svome grobu;
Na njeg ću uklesat krst drenove kore —
Žig prijekora vječna prokletome dobu!
Trzat ću se duže, al lakše i lako . . .
A kada baš dodje pa se mrcem stvorim:
Ti ćeš toplit kamen, pak ja ću i mrtav
Da se s vjetrom bijem, da se s munjom borim!

Ti ćeš toplit kamen, Ti me odbjeć ne ćeš;
Tä došla si k meni dobre majke tragom;
Povila Te pjena mjesečevim svijetlom,
A Svjetlost Te svojom opasala snagom! —
O sve tako dalje uz leptira glase,
Dok utrne plamen iznad moje gore:
Opraštaj mi grijehe, lakoti mi stope,
Iskro toplog sunca, seko lijepe zore!

O sve tako dalje uz leptira glase,
Da uninam miso što k Svršetku zove,
Da ne šaram više tugom ljudske čase — — —
Tä divne su ipak majske noći ove!
Ne bud'te me, vjetri, ne zovi me, jutro,
Mjesec prede svilu da me njom umota;
Lagali su dani. Ona mi je došla!
Ja ispijam soke s' drveta života.

SADRŽAJ

ATLANTIDA

TRIPTIH

ISELJENIK

BALSAM SRCA

INA